

Українська Студентська Громада у Філядельфії

при співучасті

Українських Студентських Громад

Балтимор, Нью Йорк, Ньюарк, Трентон

Збірник Доповідей

виголошених на

СТУДІЙНІМ ДНІ

присвяченим

Сороковій Річниці Української Державности

i

Героїчному Чину Студентів Києва під Крутами

Накладом Української Студентської Громади у Філядельфії, Па., ЗДА

Філядельфія, Па., 1958 р.

У К Р А Ї Н С Ь К А С Т У Д Е Н Т С Ь К А Г Р О М А Д А
у Ф и л а д е л ф і ї
при співпраці й співучасті Українських Студентських Громад
БАЛТИМОР, НЮ ЙОРК, НЬЮАРК, ТРЕНТОН

З Б І Р Н И К Д О П О В І Д Е Й
виголошаних на Студентському Дні 25 жовтня 1958 року
у Філадельфії
присвяченим

СОРОКОВІЙ РІЧНИЦІ ПРОГЛОШЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ
й
ГЕРОЇЧНОМУ ЧИНУ КИЇВСЬКИХ СТУДЕНТІВ ПІД КРУТАМИ.

З м і с т :

1. Теодосій Онуферко: Місто Передмови.....стор.2
2. Павло Дорожинський: Привіт від ЦЕСУС-у.....стор.4
3. Зенон Кравець: Привіт від СУСТА.....стор.7
4. Проф. Др.Іван Мірчук: Призначення Нації.....стор.9
5. Зеня Кохановська: Українська Державність 1917-20рр.
стор.13
6. Ліда Скочиляс: Політика Антанти і Центральних Держав
супроти України.....стор.23
7. Ліда Чумак: Зовнішня політика України 1917 - 20 рр.
стор.31
8. Оксана Пісецька: Вклад студентства у Визвольні Зма-
гання 1917 - 20 рр.....стор.41
9. Теодосій Онуферко: Осяги Української Національної
Револуції.....стор.47

Для відсвяткування Сорокових Роковин Відродження Української Державності як теж із тим Героїчного Чину київських студентів під Крутами, Українська Студентська Громада у Філадельфії, роздумавши, що такі святкування не були уладжені на ширшу скалю жодним українським студентським середовищем в США, рішила уладити спеціальний Студійний День присв'ячений тим подіям у співпраці із другими братніми Громадами.

Скориставши із першої нагоди, вільного від студій часу, на ваканціях 1958 р. УСГФ покликала Організаційний Комітет Студійного Дня до якого ввійшли: Голова УСГФ Осип Цікало, Марійка Комановська, Антін Шутка й Теодосій Онуферю. Останнього вибрано Головою Комітету й доручено йому скласти плани до здійснення, що й він робив. Першим ділом було видано Заклик, де Голова Комітету й Голова УСГФ взивали:

..." Друзі Студенти!

В цей спосіб належно відсвяткуємо оці переважні Річниці, але й заманіфестуємо невгнуту волю нашої Нації бути історично розвоєвим підметом а не предметом, всеготовим становити свою питоменну саомбутність Лицаря Правди, у історії людства. Збірним зусиллям Студентських Громад докажемо, що організовано продовжуємо Чин наших подругів із під Крут найвищою методою: - пізнанням й здійсненням Правди.

Студійний День присвячений 40 літтю Української Національної Революції буде теж відзеркаленням духової сили Українського Студентства Америки та його здібности витягнути історіософічний змісл із того недавного нашого славного минулого. Дошукуючись позитивних елементів в цих подіях приблизимо себе до упрагненої синтези українськості, - того дефінітивного визначника дальшого саомбутнього розвитку Духа Української Стихії в здійсненні його призначення у центрі двох культуротворчих континентів Європи й Азії - нести повсякчасно його Всесвітню Правдоносну Місію. "...

Спроби надрукувати текст Заклику у одинокій студентській й трибуні "Студентське Слово" - на сторінках щоденника "Свобода" не вдавсь через опуртуністичне становище її редактора п.Константина Савчука, який хоча усно обіцяв Голові УСГФ п.Осипові Цікалові надрукувати, - не доримав слова, й не вміститв Заклику Організаційного Комітету.

Управа СУСТА не приняла запрошення організаційного Комітету дати патронат Студійному Дневі. Віцепрезидент СУСТА п. Михайло Почтар заявив в листі до Організаційного Комітету, ряд мнмимих причин.

Це були важкі хвилі для організаторів Студійного Дня, які думали й планували перетворити його в соборне святкування.

Однак лишивши набоці оці перепони Організаційний Комітет взяв-ся твердо продовжувати здійснення Ідеї, яку намітив.

Великою радістю було, коли Ректор Українського Вільного Університету в Мюнхені /Німеччина/ Іх Магніфіценція Проф. Др. Іван Мірчук приняв запрошення виголосити Своє Слово на Студійнім Дні.

Далі поспіли відповіді від довкружних УСГромад із заявами співпраці й співучасти: УСГ Балтімор, УСГ Нью Йорк, УСГ Ньюарк, УСГ Трентон.

Наше громадянство різних прошарків й переконань із радістю приняло ідею Студійного Дня й Організаційний Комітет одержав багато заяв готовости допомоги в різних формах, для реалізації наміченого.

Вкінці, 25 жовтня 1958 року у Темпл Університеті в Філадельфії, Студійний День став дійсністю.

По формальнім відкритті й виборі Почесної президії Вступне Слово від нашої найвищої української еміграційної Централі ЦЕСУС - у сказав заступник Представника ЦЕСУС-у на США п. Осипа Зінкевича колишній Президент ЦЕСУС-у п. Павло Дорожинський.

Від СУСТА виголосив Слово Президент СУСТА п. Зенон Кравець.

Вкінці приступлено до студійної частини де виголошено такі доповіді:

1. Проф. Др. Іван Мірчук: Призначення Нації.
2. Зеня Кохановська /УСГ Філадельфія/: Українська Державність 1917 - 1920 рр.
3. Ярослав Петрів /УСГ Філадельфія/: Збройні Сили України.
4. Ліда Скочилиас /УСГ Філадельфія/: Політика Антанти й Центральних Держав супроти України.
5. Ліда Чумак /УСГ Балтімор/: Зовнішня Політика України.
6. Оксана Пісецька /УСГ Балтімор/: Вклад українського студентства у Відродження України.
7. Теодосій Онуферко /УСГ Філадельфія/: Осяги Української Національної Революції.

Всі виголошені доповіді, окрім 3/-ої яку п. Я. Петрів не віддав до публікації, - є в цій збірнику.

Діло читача судити їх.

Від редакції лише декілька завваг.

Доповіді виголошені студентами / майже всі студенти-доповідачі студують технічні науки / - не були подумані за наукові дисертації і тому ними не є. Це небуло їх ціллю.

Їх ціллю було об'єктивно розглянути проблематику, по можливості витягнути історіософічний зміст, а через це принести подвійну користь так для самого доповідача, через працю над темою, - як й для загалу, який мав слухати в цілості, цілу проблематику, - й тим всі спільно вглиблювались в те недавнє Минуле, яке на цей час ожило в всій своїй Величі.

Самозрозуміле є багато недоліків, але вони неминучі, коли вчислити брак всіх джерел, можливості ужитку архівів чи т.п. -

Тому просимо вибачити це!

Навіть в такому вигляді, як цей збірник є тепер - він остане документом стремління, думки, і праці українського студента на скитальщині.

Остане документом, який стверджуватиме, що український студент на чужині є ідейно зв'язаний із всеукраїнським духовим процесом, що жодні кордони ані країни його поселення: приятні чи неприємні - не затруть його української питомості й волі її плекати. І врешті, що цей студент готується, щоб завтра стати прикормом своєї нації!

Філадельфія, літо 1959 р.

За Редакцію Збірника:
Теодосій Онуферко

П Р И В І Т А Л Ь Н Е

С Л О В О

ПРЕДСТАВНИКА ЦЕСУС-у П. Павла ДОРОШИНСЬКОГО

Мені припала честь привітати Вас, учасників Студійного дня присвяченого Сорокріччю відновлення Української державности і героїчного бою української молоді під Крутами іменем, Центрального Союзу Українського Студентства / ЦЕСУС-у /.

Сьогодні в цьому великому скупченні українців у Філадельфії, Українська Студентська Громада при спів участі Громад Балтімору, Трен-тону і Ньюарку гідно відмічує наші великі річниця.

Забувши про все те, що нас може ділити і різнити, ми зібрались сьогодні тут, всі разом, кому дорога наша спільна ідея боротьби за відновлення української державности. Ми всі ті, які ще є студентами й ті, які поставили собі за ціль продовжувати світлі традиції українського студентства. Того нашого студентства, яке змагалось за український університет у Києві, Харкові і Львові, того студентства, яке було ще переслідуване царською московською і австро-угорською владами, того студентства яке ще на передодні першої світової війни, на першому всестудентському українському З'їзді в 1909 році і на другому в 1913р. посилило цілою суттю свого життя клич і ідею Самостійної України, того студентства, яке своїми юними грудьми боршило українську столицю і гинуло в Крутянському бою, лише за те, щоби ми могли сьогодні жити, як сини великої нації, за те щоби ми могли сьогодні продовжувати їхнє діло, віддавати своє серце і свій розум для тієї справи, за яку вони гинули.

Коли затихли гарматні стріли Визвольних Змагань - українське студентство не склало своєї зброї, його іриси переміннились на книжку а бої із ворогом - на несення Правди України на студентські з'їзди і конгреси. В Україні ще не відгриміли були бої, як вже в 1921 р. на чужині відбувається перший всеукраїнський студентський конгрес на якому було і основано світову студентську централу - ЦЕСУС. Це - ЦЕСУС одиноким українська організація, яка зуміла крізь чотири десятки років перейти чи не найтяжчий шлях життєвої проби, пер йти переможно всі спроби розбити його знутри чи ззовні. Історія останніх десятиліть записала, що ЦЕСУС видержав на висоті тих завдань, які йому поставила українська нація і український студентський рух. ЦЕСУС видержав найтяжчі роки існування лише тому, що у його кермі були люди, які поставили українську національну рацію понад партії, понад кордони, які нас ділять, понад особисті хворобливі амбіції.

І якраз тепер ЦЕСУС переживає тяжкі роки свого існування. Тяжкі не тому, що може скрахувала ідея відчуття відповідальности українського студента на чужині за свої обовязки супроти своєї Централі а тяжкі тому, що емігрантське життя силою свого природнього закону все більше вбивчо вдаряє в усі прояви нашого національного "я".

Сьогодні прийшов час, коли не можна і не слід затаювати тих трудностей, в яких перебуває велика частина українського студентства на чужині. Правда, незаперечна правда: ми маємо на різних ділянках нашої діяльности успіхи, ми влаштовуємо конгреси, з'їзди, студійні дні, зустрічі. Але є ще багато ділянок, незвичайної ваги, які вима-

гають від всіх нас задуми й поважної уваги.

На чужині студіює зараз кілька тисяч українського студентства. Сьогодні внас стільки студіюючої молоді, як ніколи на чужині за останніх 40 років. Студентський рух з "єдинений бажанням спільно працювати" - може стати найпередовішою і найбільш потенційною силою українського народу за кордонами нашої батьківщини. Об'єднане студентство може відігравати керуючу роль серед цілої української еміграції, всіх проявів нашого життя. Нажаль ситуація склалась так, що не зважаючи на нашу фізичну силу, ми сьогодні не маємо спільного студентського журналу ні в українській, ні в одній з чужих мов, ми не маємо загальностудентської трибуни, з якої ми могли б говорити до нашого громадянства і до чужинецьких академічних кругів. Ми вже від кількох років не маємо змоги брати участі в міжнародних студентських конгресах, з'їздах й зустрічах. В нас починає помічатись загрозливе явище, коли наша увага починає концентруватись біля дрібних, другорядних і десятирядних справ, при тому не помічаючи основного, того ізза чого ми є тут на чужині, того ізза чого ми прибули в цю вільну країну, з якої, живучи в матеріяльних достатках, ми могли б голосити Правду України в вільному світі.

Прийшов час, коли нам треба усвідомити, що ми прийшли на чужину не для того, щоби бути патріотами своїх прибраних "батьківщин", не бути патріотами різних держав.

Ми не прийшли на чужину для того, щоби кордони чужих, хоч і приязних нам держав і країн, ділили нас, різнили нас і створювали серед нас якісь "льокальні" патріотизми! Сучасне студентство і його керівники мусять собі усвідомити раз на завжди, що чужина має нас не розбити, не поділити, не стати ятріючою раню на нашому національному тілі, а ця чужина повинна нас з'єднати якнайтісніше. З'єднати тому, що її тяжкі удари ми відчуваємо на кожному кроці. Ми кожного року тратимо десятки, сотні найпотрібніших і найцінніших для української справи одиниць. Тому наша увага повинна скупчуватись не навколо дрібних справ, а навколо великих задумів, які були б гідні синів великої нації. А щоби досягнути це, ми мусимо собі раз на завжди усвідомити, що студентська організація в найнищій своїй клітині чи найвищій, це об'єднання всіх українців. В студентській організації має бути місце для всіх, яких би вони поглядів не були. Тут ми маємо навчитись з державницьким підходом ставитись до всіх справ, шанувати думку кожного, навчитись толерантності якої часом бракує серед старшого розполітизованого громадянства. Пам'ятати, що в праці, яку призначено виконувати українському студенту потрібно всіх нас, не залежно від того, як ми дивимось на ті чи інші справи чи події національного життя. Відкинувши все дрібне, відкинувши все те, що могло б нас ділити, відкинувши все те, що могло б стати на перешкоді в нашій праці, дорожачи кожною одиницею, бо людина для нас найбільша дорогоцінність, ми лише тоді зможемо піднести студентський рух на відповідний рівень, об'єднати його вузлами не голослов'я, а конкретної праці, ми лише тоді будемо спроможні стати на чужині дійсно великою силою, силою, яка буде спроможна сказати своє могутнє слово, слово гідне великих Крутянців, слово гідне наших попередників.

Це не значить, що ми такою силою зможемо стати тоді, коли ми всі будемо однаково думати і однаково дивитись на всі справи. Тоді життя і кожна праця стане не лише нецікава, але вона скоріше чи пізніше доведе до повного краху. Всевищий сотворив людину з своєрідними прикметами, тому кожна людина відрізняється від другої. Але це не значить що кожна людина в другій має вбачати свого противника, чи ворога. Людські інтереси і сила людського Духа, його гін до досягнення даної мети збігаються біля спільної, конкретної праці. Навіть при розбіжності поглядів, можна змагати до спільної мети, але тоді треба поставити все

партійне, особисте і індивідуальне на другий плян, треба підпорядкуватися меті для якої працюється.

Час праці в студентському середовищі і в студентських організаціях є найкращим часом підготовки до праці в дальшому етапі нашого життя в суспільно - громадських і політичних організаціях. Це є час, коли ми зможемо засвоїти собі принципи здорового співвідношення між одиницями і організаціями.

Лише завдяки саме тому, що ЦЕСУС був кузнем толерантного співвідношення між десятками студентських організацій і тисячами українського студентства, завдяки лише тому він зумів вдержатись при житті, розростись в могутню студентську організацію і творити прекрасні традиції дружнього студентського співжиття.

Тому, Друзі, зібравшись тут сьогодні, щоби спільно відмітити наші Великі Річниці, гляньмо в наше минуле, застановімся і над нашим сьогоднішнім студентським життям, гляньмо на нашу роль в укладі студентських організацій в світовому масштабі. Застановімся над тим, що ми зробили, що ми робимо і що ми спроможні зробити. І нехай не ділять нас кордони чужих держав, нехай не буде між нами ворожнечі через те, що ми СУСТА, чи СУСК чи ЦЕСУС. Створім всі разом і ЦЕСУС і СУСТА і СУСК і САУС і кожна українська студентська організація, і кожний український студент, - могутній студентський рух на чужині який би передав для наших наслідників прекрасний спомин про спільні і великі зусилля українського студентства на скитальщині для Української Справи.

Павло Дорожинський
Представник ЦЕСУС - у

..."Боротьба наша за волю нашу та успіхи і ентузіазм, з якими наше військо і народ провадить її, дають певність та розбивають всяке зневір'я і будуччина наша стає для нас яснішою.

Воля і свідомість народу нашого вже викристалізовується в непохитне стремління його до повної своєї незалежності і тепер він сміливіше ступає по шляху здобуття своїх ідеалів. Мусимо твердо пам'ятати і домагатися цього, аби на нашій землі запанувала організована воля нашого народу, аби ця воля мала єдине право керувати українським народом. Подвиги війська та настрої населення забезпечують здійснення нашого бажання....

... Хвиля, що ми її переживаємо, вимагає від усіх нас найбільшого об'єднання всіх груп нашого народу, аби полегшити перевести в життя ті завдання, що ставимо собі. Я та Уряд Республіки стоїмо на тому, аби довести народ до того аби його воля могла виявитися цілком, аби забезпечити йому можливість висловлення цієї волі в парламенті. Чужоземне панування Москви, що з підлєсливими обіцянками підкрадалося під нашу національну єдність, довело вже масам народнім, що тільки в своїй хаті може запанувати своя воля й правда, і внаслідок цього вони бачать ту руїну нашого життя, що принесло з собою чужоземне панування."...

/ Симон П Е Т Л Ю Р А /

Зенон А. К Р А В Е Ц Ї
Президент СУСТА

В 40-ліття Державності України
Вступне Слово
Президента СУСТА

Уся українська нація, усі її суспільні верстви, обходять урочисто цього року велике свято своєї незалежності, яку вона встановила на своїй національній території, пам'ятного року 1918, в дні 22 січня.

Акт проголошення державності України був великою подією для українського народу, бо в слові держава, він бачив усе те, про що мріяв впродовж століть свого поневолення, бездержавності.

З актом незалежності, український народ став повновартісною одиницею на міжнародному полі, в колі вільних націй світа. Українці стали господарями власної території, з її усіма економічними багатствами та власною мілітарною силою, яка гарантувала тривалість цієї держави, яку народ висловом своєї власної, незалежної волі поставив перед обличчям світу.

Врешті акт повстання української незалежності був і чинником який побуджував, який став дороговказом - надихненням для усіх інших народів східної Європи, які подібно до українського, були у московській неволі, з під якої хотіли визволитися та стати подібно до України незалежними.

Для вільних народів світу, а особливо для великих світових потуг, незалежна Україна, яка числила поперх 40,000.000. населення та занимала великопростірне місце на Сході Європи в чорноморському басейні, на грані Європи та Орієнту, була неабиякою подією особливо в момент кульмінації воєнного напіння. Зрозуміло, що з поперх 40-мільонового української державою мусів числитися світ, коли хотів приспішити закінчення світової війни та встановити справедливий мир, особливо в просторі східного Середземномор'я та Орієнту. І саме політично - стратегічні моменти спричинилися до того, що українська держава стала активним чинником з усіма його формами політичних, стратегічних та економічних зносин. Існуюча українська держава з усією своєю гідністю співпрацювала із вільними народами світу, підписуючи цілу низку міжнародних договорів, які стали основою до її міжнародного визнання "де юре" й "де факто". Цим визнанням Україна стала співтворцем все-європейського замирення та стабілізатором рівноваги сил не лише для східної, але теж і Центральної Європи. Можна б навести тут цілий ряд документів, які потверджували б все сказане, на це однак тут немає часу. Заінтересовані зможуть найти ці документи зібраними в одну цілість в наступному святковому числі журналу СУСТА "Горизонти". Там знайдуть документальні дані про міжнародний статус України в 1918 - 1921 рр., як також упевняться про знаменний факт, хоч короткого, але дуже важливого в державно - правному сенсі, процесу, - вдержування Україною дипломатичних зв'язків із 35-ма державами світу.

Борожа Україні пропаганда усіма своїми фальшивими інформаціями хоче заперечити існування незалежної Української Державності в 1918 - 1921 рр., обнижуючи фактичну вартість України, політично - економічного потенціалу в світовому укладі сил. Тому теж наше студентське вшанування 40-их роковин Відродження Української Державності іде

під кутом джерельної студії історії України цього часу та представлення її зовнішньому світові в правдивому дзеркалі, денунціюючи ворожі Україні псевдо науки в питаннях Сходу Європи.

40-ві Роковини Державності обходить святочно український народ, так на власній території над Дніпром та Дністром, так і в емігрантській діаспорі по різних державах світу. Особливо святочно вшановує річницю незалежності український студентський світ, який розбився по майже усіх більших світових університетських осередках.

Українським студентам особливо припадає до серця 40-ліття роковин незалежності України, бо студіююча молодь України в пам'ятних роках 1918 - 21 була теж активним співтворцем - будівничим держави, так як співтворцями держав польської, чеської чи мадярської були студенти цих народів, в яких подібно до українських палав дух державної свідомости та бажання бачити свій нарід вільним, незалежним та суверенним.

Українське студентство було активне в державному апараті та в рядах молоді Української Армії, приносячи коли треба і жертву власної крові та життя для оборони власної держави та ненарушимости її кордонів.

Якби не затяжна війна України із Московією та Польщею, які не хотіли бачити Україну вільною, маючи свої імперіялістичні інтереси та апетити на багаті українські землі, українська держава була б вдержалася з певністю до сьогодні вільною. Окупацією України Московщина забезпечила собі імперіяльне становище та завдяки прекрасному геополітичному положенні та економічним ресурсам поневоленої України, кавказьких республік та Туркестану, сьогодні вона вже загрожує незалежності західних держав, які в 1918 - 19 рр. опрокидували або прямо поборювали вже існуючі держави східної Європи.

В ці 40-ві роковини Української Державності пригадаймо вільному світові про неугагаєме змагання України до відзискання незалежності, поновно декларуємо світові що й тепер Українська Нація не зрезигновала з своїх незалежницьких позицій, які добула вже 40 років тому, своєю волею і кров'ю будуючи вже тоді оборонний мур для Європи і цілого західного Світу перед примарою комунізму.

Зенон А Кравець
Президент СУСТА

- о - о - Я - о - о -

..."Як довго не має самостійної української держави, так довго не буде порядку в Європі. Всі союзи будуть нереальними..."

---θ--- / Євген Коновалець /

..."Хай кожний, хто хоче бачити Україну вільною, дасть свій творчий вклад у збірні зусилля нації, в свідомості, що перш за все наша духовна сила, жертвенність і національно-політична зрілість заважать на дальшому розвитку подій, що грядуть!

/ Андрій Мельник /

- х - Х - х -

..."В українському політичному житті на еміграції мусить перестати домінувати міжгрупова боротьба. Політична енергія, увага й активність мусять концентруватися на істотних визвольницьких справах. ...В цьому мусить бути єдність, солідарність і співпраця всіх сил, всіх політичних чинників..."

/ Степан Бандера /

Проф. Др. Іван МІРЧУК
Ректор
Українського Більного Університету

П Р И З Н А Ч Е Н Н Я Н А Ц І Ї

/ Вступне Слово /

"І в поті чола будеш їсти твій хліб" - немає і не було прокляття старшого над це, тому що визначувало воно наперед не тільки долю одиниць, до яких було звернене, але рівночасно охоплювало майбутнє існування всіх грядущих поколінь, усього людського роду.

Одночасно, одначе, не було і не буде в історії людства присуду, який би приніс йому більше щастя та більше користи. Ціла наша творчість на кожному полі, наша культура й цивілізація виростили й розвивались у цій тяжкій мозольній праці, коли приходилось людині дійсно в поті чола перемінювати твердий камінь у хліб насущний. Термін і поняття культури вийшли з латинського слова: "коло, колере, колуї, култум", значить із управи ріллі, бо всяка культура почалась із переходом до планованого оброблювання землі і до сталого осідку людини. З розвитком духового життя повстає мимоволі змагання людини не піддаватись без опору силам природи а навпаки поставити їх на службу власним потребам. В цей спосіб поняття культури підлягає повільній, але основній зміні і переходить у поняття цивілізації, яке, вийшовши щоправда зі спільного джерела тяжкої фізичної праці, в процесі дальшого розвитку займає до культури протилежне становище.

Суть і значення цивілізації лежать головно в цьому, що чоловік як Прометей, прикований до законів природи і свідомий повної залежності від них старається силою волі та інтелекту зірвати ці окови і перейти до влади над цим елементом, що був дотепер його гнобителем. Змагання до опанування природи це сігнум - признака - кожної цивілізації. Її початок - це стан роздвоєння між підметом і предметом, між чоловіком та світом, що його оточує, роздвоєння, яке поволі переходить у ворожнечу. А що панування над природою неможливе без знання її законів, то сила цивілізації проявляється не тільки в практиці, але також у теоретичних розслідах для визначення останніх основ буття. Таким способом не тільки практик, що ставить американські хмародери, але й теоретик, що старається розслідувати всі тайни природи, працюють у першу чергу в інтересах цивілізації а не культури.

В стані цивілізації стоїть перед людиною зовнішній світ як воююча неможлива сила, якій він даліше не хоче коритися, але якою навпаки він хотів би завладіти. В цім теоретичнім і практичнім змаганні зі силами природи стоїть чоловік перед альтернативою перемоги, або розгрому й ця обставина вимагає від нього напруження цілої індивідуальності для досягнення остаточної перемоги. І тому кожний дослідник природи, що обмірковує всі можливості, розцінює вигляди противника, має в собі щось із вдачі полководця, з ореолу Цезаря або Наполеона: демонія спрямованого до влади хотіння виступає в однаковій мірі у те-

оретика й у практика, тільки в рівних формах.

Однак цивілізація, яка спричинює роздвоєння між чоловіком і природою, відчуження від первісного почування єдності з всесвітом, не є найвищим ступенем розвою людського духа, який на дальшу мету без культури обійтись не може.

Значення культури лежить власне в тому, що вона звільнює чоловіка зі стану цього відокремлення й спрямовує його хотіння до поєдної злуки з всесвітом. Він не почуває себе вже більше, подібно як первісний чоловік, тільки невеличкою частиною природи. Здобутків цивілізації він не випускає з рук, але рівночасно не підлягає їх впливові. Він почуває себе зв'язаним з довкіллям світом у далеко тісніший спосіб, як тільки формулами й машинами, як тільки холодним механізмом зовнішньої сили. На підставі розуміння законів природи повстає в ньому почування єдності з нею, що може скріпитися навіть до інтензивності афекту. Він приходить до переконання, що всесвіт - це не випадкова цілість, без внутрішнього ладу, що це не хаос поодиноких явищ, а що світ - це свого роду індивідуальність, до якої кожна одиниця мусить поставити себе в точно означене відношення.

Отже цивілізацію треба розуміти під аспектом сили, перемоги, яка виключає весь світ почувань, і тим самим всяку ідею любови, бо кожна любов цим характеристична, що вагу кладе вона на вартість а не на силу. Сила влади - відношення одностороннє - старається понизити противника: любов, що полягає на взаємності, підносить свідомо вартість предмету цих почувань. Ця характеристика відноситься не тільки до взаємин між людьми, але визначає теж відношення одиниці до природи. Як хтось природу дійсно любить, то не хоче над нею панувати, але з другого боку він не буде почувати себе нікчемним хробаком у її обіймах, її невилітником. Зникла всяка різниця між підметом і предметом, а на її місці витворилось інтимне відношення мого "Я" до природи, з якою людина творить одно нерозривне ціле. Такою є психіка мистця, філософа й релігійного мислителя. І саме цей момент можна вважати за видимий знак геніальної творчості оскільки одиниця зрозуміє своє становище як частини Всесвіту, якого індивідуальність у своїй глибині є рівночасно мірилом її власної сили значення. Нам треба конче вслухатися в цю величню гармонію сфер, відчути її ритм, а зрозумівши це все, не залишитися пасивним слухачем, тільки взяти активну участь у цьому світовому концерті.

І в цій почуванні єдності, в цій таємничій злуці лежить джерело всякої справжньої культури.

Саме занедбання культури в користь цивілізації, розглядання явищ природи виключно під кутом використання їх для цілей держави - це характеристична риса цілого большевицького життя, а рівночасно джерело тяжкої хвороби, яка вкінці скоріше чи пізніше мусить довести до катастрофи. Бо коли розум вживається однобічно тільки для боротьби із природою, для використання усіх її багатств і сил, коли свідомо виключається цілий світ почувань, що життя людське щойно робиться вартісним і цікавим, коли індивідуальна воля одиниці, що хотіла свої психічні і фізичні сили розвинути в згоді із загальносвітовим темпом, мусіла уступати перед терором всевладної партії, силою факту повстав стан у першу чергу духового зубожіння, в якому не було місця для внутрішніх потреб зближення до Абсолюту, не було місця для почувань любови до батьків, до інших членів спільноти, братів, не було місця для ідеалів Добра і Краси у взаємних стосунках колективних організмів, яких зовнішнім виразом є політика, повторюються ці самі моменти, що характеризують відношення людини до природи. В обох випадках бачимо ці самі шляхи і ці самі засоби для підпорядкування чи з'єднання собі другої індивідуальності.

Так як цивілізація для опанування природи іде шляхом зовнішнього і внутрішнього насилля, так само і політика, що спирається на методах вироблених ще Мак"явеллім а науково розбудованих модерними теоретиками, прямує до цієї самої цілі що цивілізація. Практики і теоретики політики в однаковій мірі служать цій самій ідеї а саме - знайти відповідні засоби, щоби своїй державі, своїй партії придбати як найбільше впливів . Німб Цезарів чи Наполеонів, демонія спрямованого до хотіння влади характеризують в однаковій мірі працівника на полі цивілізації як і політика на службі цієї соціальної групи, якій він відданий тілом і душею.

Большевицьке виховання ставить собі за ціль створити "технічну людину" / "гомо технікус" /, яка озброєна найновішими здобутками знання й повна творчої ініціативи була б у силі, в межах колективної праці, опанувати природу і використати до найдальших меж її багатства й сили. Отже створення "технічної людини" з цивілізаторськими аспектами без "культурних пересудів" було і є гаслом большевицького дня. Одначе в межах механізованого життя немає індивідуальностей, тільки типи: "герої праці", цебто люди-машини, що може дуже акуратно виконують свою роботу, може навіть здібні дійти наслідком механічності до надзвичайних досягнень /Стаханов/, одначе наслідком цілковитого занедбання культурного чинника - через повне виключення емоціональних елементів - почувань мусять довести большевицьку дійсність до абсурду.

Тут лежить також розв'язка цієї тайни недавно минулих днів, а саме - пояснення незрозумілого для всіх факту відпору большевицького воїна, який автоматично, як добре накручений годинник іде там, куди його покрують, без огляду на почування та волю. Саме тут у фальшивій розв'язці філософської проблеми взаємних відношень між чоловіком і природою лежить цілий трагізм і безвиглядність грандіозного большевицького експерименту, який сяк чи так був і є засуджений на смерть. Усі ці мільйонні жертви, що приносились провідниками большевизму для досягнення остаточної їх мети створення нового, кращого життя, були даремні.

Одначе не думаймо, що сьогодні, коли Советському Союзові вдалося наслідком наївності і непоінформованості західного світу захопити додатково ще простори Середньої Європи, тільки в межах большевицького світу може ствердити це роздвоєння між чоловіком і природою, що лягло в основу східноєвропейської трагедії. Подібні явища зустрічаються, на жаль, не тільки на території східної та середньої Європи - вони може в дещо відмінних формах виступають західній земній півкулі, також тут в Америці. Коли сьогодні на політичному горизонті впадає в вічі ворожнеча між капіталістичним американським світом і нібито антикапіталістичним Сходом, то - коли приглянемося ближче - в програмовій основі обох таборів, у їх філософському наставленні лежить таке саме відношення людини до природи, роздвоєння між суб"єктом і об"єктом, а вкінці перевага цивілізаційних елементів над культурними.

І якщо світ у цілому не має підлягати повному розкладові, якщо не хочемо довести до катастрофи всього людського роду, то ця розв'язка напрямна на Сході, в однаковій мірі як і на Заході, мусить підлягти радикальній зміні.

І тут вириває перед Україною завдання світового масштабу, месіянстична ідея, яка може підняти наш нарід до ролі рішачого чинника в загальноісторичному процесі. Діло тут іде про усунення цього вище накресленого роздвоєння між чоловіком і природою, просто створення нової синтези між цими обома чинниками, синтези, яка являється категоричним імперативом європейського людства.

Цей зв'язок між суб'єктом і об'єктом, ця єдність людини з всесвітом була колись підставою грецької та староримської, а згодом європейської культури; однак в найновіших часах затрачується щораз більше цей інтимний зв'язок з природою, уступаючи місця цивілізаторським чинникам, що орієнтуються тільки на силу.

Ми стоїмо на порозі розиткової доби, в якій загубився майже цілковитий зв'язок з природними основами особистого і громадського життя. Нестримний, технічний поступ, машинізація всього буття з одного боку й збереження закріпленого в природі буття та збереження цього інтимного зв'язку із Абсолютом і вселенною - ці два світи, які виключають себе на довшу мету цілковито. Спроба зліквідувати цей розрив між культурою й цивілізацією, виповнити прірву, що витворилась останніми часами між внутрішнім і зовнішнім світом може бути зроблена в межах нації, яка у своїй народній масі не підлягла цілковито цивілізаторським впливам міста, але у своїй культурній творчості зберегла цей органічний зв'язок з оточенням. Україна - це останній клаптик Європи, на якому може ще вдатися спроба полагодження цієї затяжної кризи в межах західної культури.

В українському народі був живий уже здавен - давна цей дух синтези, який на тисячі літ перед нами дав нам трипільську культуру, як витвір співжиття нордійських та малоазійських племен на наших землях. Київська Держава повстала теж як синтез германського та слов'янського світів, її сила та значення залежали від рівноваги обох діючих чинників. Ціла історія України аж до найновіших часів - це на думку Липинського, ніщо інше як велика спроба помиріння Сходу із Заходом для спільного добра цілої Європи. Без огляду на це на яку ділянку публічного життя ми звернемо увагу, чи це буде політичне життя, чи духові течії, чи врешті праця на господарському полі, всюди виступає з недвозначною якістю змагання українського народу, хоч географічно він приналежний до Східної Європи, підтримувати якнайтісніший зв'язок з Заходом та бути посередником між цими обома країнами в обміні головно духових її цінностей. Ці синтетичні здібності впарі з тонким розумінням природи, любов, з якою український селянин старається обхопити ці чужі для західної людини предмети і явища, своєрідна метафізика простолюддя, на місце ворожих сил творить істоти собі рівні, - всі ці та інші чинники складаються на те, щоби при незвичайно важкій будові ноеого порядку Європи дати Україні можливість бути не тільки предметом цих далеких перемін, але теж самому взяти в цьому процесі активну участь. В українській літературі може несвідомо заступає ці погляди Леся Українка у "Лісовій Пісні". Спробу ввійти в блищий контакт зі світом природи, репрезентованим Мавкою, робить, однак під впливом цивілізаторського наставлення матері закидає цей план, відвертається від світу уяви овіяного любовю, і залишається зі своєю піснею, що колись була символом культурного відношення до нашого оточення. Леся Українка підхоплює тут проблематику слабо розроблену у світовому письменстві. Тут можна згадати Г. Гавптмана: "Затоплений Дзвін" і Ю. Словацького "Балядину". Леся старається це історіософічне питання насвітлити відповідно до настроїв притаманних українській нації.

Однак це нове завдання, що стоїть у теперішній добі перед українським народом, накладає на нього тяжкі обов'язки. Бо не вистачає чекати на момент, коли самі обставини видвигнуть нас на місце призначене нам долею, треба передусім усвідомити собі ясно власне призначення, докласти всіх зусиль, розвинути, якнайбільшу енергію, щоб із стадії можливо перейти в стан дійсності.

Сучасна хвилина це може остання для нас нагода, маючи на увазі високе Призначення Нації, - перейти до його здійснення.

Проф. Др. Іван Мірчук
Ректор Українського Вільного Університету

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ 1917 - 1920рр.

Вістка про Революцію в Росії передістається 13 березня 1917 року до Києва.

Надпартійна українська організація Товариство Українських Поступовців дає початок всеукраїнській громадській установі Центральній Раді, яку очолив проф. Михайло Грушевський.

За старанням Центральної Ради 1 квітня відбулася імпульсанта маніфестація в Києві, в якій брало участь понад сто тисяч людей з цілої України. Київське духовенство з коргвами і синьо-жовтими прапорами вийшло назустріч маніфестантам і відправило молебень. Після промови проф. Грушевського і його пам'ятних слів " Народе Український! Впали вікові пута, настав час і твоєї волі ", на Софійській Площі люде, приклякнувши, присягали боротися за волю України. Так з Богом і під національними прапорами почав український нарід будувати свою державність. Такий був перший відрух українських мас, українських низів.

Подібні маніфестації відбувались по усіх більших містах України. 7 квітня 1917 року відбувся в Києві загальний з'їзд організації Товариства Українських Поступовців, на якому ухвалено резолюції:

1. Добиватися максимум національних прав українському народові.
 2. Добиватися здійснення автономії України поступово і по можливості легально; рахуючись із слабкою ще організованістю мас і з обставинами революційного та воєнного часу.
- Цей з'їзд закінчив існування Товариства Українських Поступовців, якого місце зайняли партії, які оформились слідує:
1. Партія Соціалістів Федералістів, на чолі з Сфремовим. Характеризувала їх поміркованість і більше змагання до світової федерації держав ніж до федерації з Росією.
 2. Партія Соціалістів Революціонерів - скрайно ліва українська партія, очолювана переважно молодими. Її кшезем головним кличем було: " Земля народові без викупу " і тому мала велику популярність серед селянства.
 3. Соціалістично-Демократично Робітнича Партія, яку якийсь час очолював Володимир Винниченко. За Центральної Ради ця партія стояла за федерацією з соціалістичною Росією. Вона занимала центрове становище прміж українськими соціалістичними партіями. Її члени занимали провідні місця зачасів Центральної Ради і Директорії, і їх вплив відбивався на політиці наших урядів.
 4. Партія Самостійників Соціалістів-очолювана Міхновським.
 5. Демократична Хліборобська Партія, очолювана Липинським.
- Обі повищі партії домагались негайного проголошення самостійности України і противились федерації з Росією.
- Крім згаданих партій проіснували без більшого значіння короткий час в даному періоді: Трудова Партія і федеративно-демократична Партія.

Визначну роль творення української державности відіграла Селянська Спілка. Вона була професійним обсднанням українських селян та стояла під впливом партії ес-ерів.

Центральна Рада скликала Всеукраїнський Національний Конгрес 17 квітня в участі котрого взяли 1500 делегатів від усіх організацій України. Почесним головою вибрано Грушевського, діловим головою Єрастого, заступниками: Єфремова та Винниченка.

Національний Конгресоформив Центральну Раду. За рішенням Конгресу в склад Центральної Ради увійшли: представники усіх партій, професійні і культурні організації, представники від губерній / 150 членів /.

Державно творче життя пожвавило в той час на різних ділянках. Стали відбуватись численні конференції, наради, зїзди різних угруповань, партій та організацій.

Дуже рухливими виявились організатори нашого війська, що походили з кругів партії українських самостійників. Виявом тої рухливости було те, що в короткому часі відбулись аж три військові зїзди, про котрі буде згадано в іншому рефераті. Рівнож відбулися : 6 липня робітничий зїзд, і 16 жовтня селянський зїзд.

Майже кожний з цих зїздів вибирав своїх делегатів до Центральної Ради. Вислідом цього Центральна Рада зросла до числа понад 800 членів. Такій многочисленній організації стало неможливим вести працю скоординовано. Для цього вибрано Малу Раду, до складу якої входили представники окремих груп пленуму, біля 40 осіб. Пленум збирався не частіше, як раз на місяць.

Російський Тимчасовий Уряд, не зважаючи на намагання Центральної Ради про автономію, не займав ясного становища і проволікав цю справу. Будучи дуже слабим, бажав скріпитись і тоді продиктувати Україні, що пізніше показалося. Був це дуже догідний час використати цю слабкість російського уряду та хаосу в Росії, відірватись від неї і творити самостійну українську державу.

Українська Центральна Рада, щоб задокументувати своє тверде рішення будувати автономну українську республіку, проголосила 23 червня Перший Універсал. Він звучав: "Хай буде Україна вільною не одділяючись від усієї Росії, не розриваючи з російською державою. Хай народ український має право сам порядкувати своїм життям. Хай порядок і лад дають вибрані усенародні українські збори. Як Всеросійські Установчі Збори ухвалють відібрати землю у дідичів, монастирів, і царя, то на Україні вона має іти в користь українському народові, а порядкувати землю мають право Українські Збори."

Універсал було проголошено торжественно на Софійській Площі. Він викликав великий ентузіазм в краю. Хоча Перший Універсал не став на платформі цілковитої незалежності від Росії, то всетаки на тодішній час він уважався актом проголошення вільної України. Тодішні будівничі нашої держави мали на думці тільки вільну Україну, хоч у федерації з Російською Республікою, але на рівних правах, як рівний з рівним.

В наслідок проголошення Першого Універсалу створено перший український уряд, що звався Генеральним Секретаріатом. В склад секретарів входили: голова і генеральний секретар внутрішніх справ Винниченко /УСДРП/, генеральний писар Христюк /УПСР/, генеральний секретар фінансів Барановський /кооператор/, міжнародних справ Єфремов /УПСФ/, і військових

справ Петлюра /УСДРП /.

Перевагу мала партія соціалістично-демократична робіт-
нича.

На самому початку діяльності Центральної Ради вийшла про-
блема:упорядкування відносин з російським Тимчасовим Уря-
дом.Переговори довели доцього,що Тимчасовий Уряд признав наш
уряд, і видав в тому напрямі своязяву під назвою " Декляра-
ція ".В тій деклярації він погодився на формування україн-
ських військових частин та без окремого українського міні-
стерства військових справ.Рівнож визнав Центральну Раду і
Генеральний Секретаріат ,як красвий орган України.Вслід за
чим Центральна Рада видала 16 липня Другий Універсал,після
якого поповнено склад ~~Центральної Ради~~ делегатами націо-
нальних меншин України.До Центральної Ради увійшло 30 % на-
ціональних меншостей,а до Малої Ради 18 на 40 українців.Та-
кож склад Генерального Секретаріату доповнено міністрами
національних меншин- двома расіянами,двома жидами і одним по-
ляком.

Вже в короткому часі Тимчасовий Уряд не додержує своєї
"Деклярації",видає 17 серпня "Тимчасову Інструкцію для "Гене-
рального Секретаріату ",обмежуючи компетенції нашого уряду.
Після інструкції:

1. Генеральний Секретаріат мав стати органом Тимчасового
Уряду.
2. Центральна Рада не мала мати законодавчої влади.
3. Замість 14 секретарів допущено 7 .
4. Тимчасовий Уряд визнавав українську територію в ме-
жах лише 5 губерній./Решта до Росії/.

Під впливом соціалістів Центральна Рада годиться на наки-
нену " інструкцію".Це вносить за собою непорозуміння з дотепе-
рішнім Генеральним Секретаріатом,котрий подається до димісії.
Утворюється новий кабінет під проводом Володимира Винниченка,
в склад якого ввійшли:голова і генеральний секретар внут-
рішніх справ Винниченко,фінанси Туган-Барановський,міжна-
ціональні справи Шульгин,жидівські справи Зільбергграф,поль-
ські справи Міцкевич.

Ні Центральна Рада,ні Генеральний Секретаріат не зуміли
закріпити і обстояти державности ,проголошеної Першим Уні-
версалом.

Капітуляція Центральної Ради перед Тимчасовим Російським
Урядом ,виразна нехоть до організування власної армії,вічне
хитання в справах земельних реформ,все те підорвало авторитет
Цentrальної Ради в масах.

Ентузіазм,по так ще недавнім проголошенім І-шим Універсалі
почав зникати.

25 жовтень приноситьбільшевицький переворот і упадок Тим-
часового Уряду в Росії.Це потягає за собою поважні зміни
на Україні,вводить дезорганізацію та хаос в деяких ділянках.
Зросійщені міста починають більш льояльно ставитись до нашо-
го уряду.Зате села піддаються большевицьким кличам "Земля
селянам без викупу" та "Грабі награбйонное".

Упадок Російського Тимчасового Уряду дає нашому правлін-
ню вільну руку і рівночасно примушує його стати на шлях до
самостійности.

Супроти цього Центральна Рада взялась енергично до налаштування внутрішніх справ і видала III Універсал. Проголошено його дня 20 листопада 1917 року, а провідні думки його такі:

1. Центральна Рада проголосила Українську Народню Республіку в етнографічних межах: до території належали Київщина, Поділля, Волинь, Чернігівщина, Харківщина, Катеринославщина, Херсонщина, ~~1~~ Таврія. Прилучено до УНР частини Курщини, Холмщини, Вороніжчини і інші. ~~4~~ Полтавщина і

III Універсал проголосив демократичні принципи: волю слова, друку, вільного виборів, союзів, страйків та інші.

Уряд і Центральна Рада схилиються далі і чимраз більше на ліво. Це доводить до виступу з уряду правих і поміркованих, як Мацієвича, Лотоцького, та Туганя-Барановського, а в кінці Петлюри.

22 січня 1918 року проголошено Четвертий Універсал на Софійській Площі. Його найважливішою постановою було: "Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу."

1. IV Універсал переіменував Генеральний Секретаріат у Раду Народніх Міністрів.

2. Замість постійної армії постановлено завести міліцію.

3. 2 лютого 1918 року призначив скликати Установчі Збори.

В часі проголошування IV Універсалу більшовики зближалися до Києва. Саме коли наша влада заходила будувати державу без війська, але при допомозі міліції, нічого дивного, що Київ прийшлося обороняти молодим студентам /кілька сот/, які до одного полягли під Крутами.

По IV Універсалі Винниченко подається до відставки, а його місце прем'єра займає Голубович, який формує уряд з самих есерів.

Центральна Рада переноситься до Житомира.

По заключенні Берестейського договору з Центральними Державами, Центральна Рада запрошує німців і австрійців, як союзників, на Україну, котрі допомагають очистити всю територію від більшовиків.

Центральна Рада не спромоглася удержати дружніх відносин з німцями і виказатись супроти них із своїх зобов'язань.

Це доводить до конфлікту, і ситуацію ту використовують хліборобські круги, що при допомозі німців 29 квітня 1918 року устанавляють гетьманат на чолі з Павлом Скоропадським. /Збори в Києві 8000 делегатів/.

Ще на місяць перед тими подіями була створена з ініціативи генерала Павла Скоропадського таємна організація, Українська Народня Громада, виключно з українських правих елементів, переважно з поміщицьких та хutorянських кругів. Визначну роль серед тої громади відігравали: Сахно-Устинович, Кочубей, Любинський, Гіжицький, Воронович та інші, а з ними співпрацювала права партія українських демократів-хліборобів на чолі з Міхновським, Липинським та братами Шеметами.

Гетьман видає Грамоту до всего українського народу, якій оголошує закон: про тимчасовий державний устрій на Україні, про сконцентровання усієї законодавчої, виконавчої, військової влади у своїх руках, про перебрання контролю над судами і правосильністю видання законів Генеральним Судом, про скасування

законів ухвалених Центральною Радою в справі земельній, про зміну назви держави на Українську Державу.

Політику гетьмана вязали різні обставини. Передовсім він мусів більш поступатись німцям, чим це було за Центральної Ради.

1. Заборона творення власного війська.

2. Німецькі польові суди.

3. Земельна реформа.

Більшість дотеперішнього українського державного апарату гетьмана не підтримали, включно з Січовими Стрільцями. Нечисленні українські праві партії були замалі, щоб гетьман міг опертися на них вседержавне будівництво. Це спричинило що він стягав до урядів чужих людей, переважно з давньої царської адміністрації.

Однак це привело то до певної нормалізації відносин і ладу в краю.

Наладнання справ церковних через усамоотінення української церкви від Росії,

шкільних через основи шкіл і університетів,

культурних через відкриття всеукраїнського університету.

У своїх споминах згадує Євген Коновалець, що з бігом часу українське громадянство стало більш реально думати про рятування національних вартостей Української Державности, не забуваючи і про соціальні. І тому стало приступніше для думок про співпрацю з гетьманом. Твориться з початком травня з поміркованих кругів громадянства Український Національний Союз, який очолив Винниченко.

Відновляється формація Січових Стрільців.

В тому часі відбулися:

1. Робітничий зїзд

2. Селянський зїзд

3. Конгрес Української Партії Соціалістів-демократів.

Ці зїзди відзеркалювали невдоволення селян з некорисної земельної реформи. Ситуацію заострювали драстичні стягання данини для німців.

Ліві соціалісти, ворожо наставлені до гетьманату, не покидали своїх задумів, щоб його повалити. Сам Винниченко ще далеко до перевороту, заключив був умову з Раковським і Мануїльським в тому напрямі.

Тому гетьман не мав довіри до проводу Народного Союзу і дійшло навіть до того, що Винниченко і Петлюра були на короткий час заарештовані.

Програма Центральних Держав спричиняє валищення німцями України і захитання позиції гетьмана.

Великого значіння набирає Антанта. Її політика на сході стремить до відбудови Росії.

Гетьман, надіючись помочі від Антанти, проголошує Федерацію із Росією 14 листопада 1918 року.

Майже все свідоме українське громадянство стає проти гетьмана.

В Білій Церкві, де стаціонували Січові Стрільці, провідні члени Українського Національного Союзу вибирають дня 13 листопада Директорію на чолі з Винниченком, і Петлюрою, як головним отаманом, як початок нового українського уряду. Січові Стрільці виступають проти гетьмана і в бою під Мотивилівкою перемі-
гають.

Дня 14 грудня гетьман зрікається і виїжджає за кордон. Повстає період української державности.

В своїй праці Директорія звертає увагу в напрямі на широкі маси. Видає декларацію 6 грудня, в котрій заявляє, що вся влада має належати тільки працюючим класам.

Видає закон про націоналізацію землі, касуючи приватну власність аж до 16 десятин.

Постановляє скликати трудовий конгрес виключно з делегатів робітників, селян і трудової інтелігенції, поминаючи поміщицькі і праві кола.

Внутрі соціалістичного табору позначається поділ сил за більшевиками і проти. Соціалістично демократична партія розколюється на дві, а есери на три частини в міру свого наставлення до більшевизму. Розгорілась боротьба по партіях за партійні гасла.

Тимчасом проголошена мобілізація була фатальна у вислідах. Не підготовано кадр для її переведення та здержання. Узброєні й убрані люди розбігались домів. Агітація більшевицька робила знищення.

Військові групи: Григорієва, Зеленого, Болбочана переходять до ворогів. Настає початок руїни армії.

Старання дорогою конференції і пертрактації не доводять до консолідації /були пропозиції диктаторства/.

Як промінь сонця серед навальної бурі являється святочне проголошення акту злуки західної і східної України в одну соборну державу в Києві, на Софійській Площі 22 січня 1919 року, в присутності війська, тисячів народу та представників уряду західної і східної України.

Акт злуки став великим історичним фактом, хоч мав застереження, що ратифікацію його мають перевести українські установчі збори. До того часу ЗОУНР залишалась своїм окремим законодавчим і адміністративним органом влади. Мала, але дуже важна клявуля, яка так багато заважала в дальшому будівництві нашої державности.

Більшевики ломлять умову з Винниченком і йдуть війною на Україну. Директорія на швидку руку скликає трудовий конгрес. Він почався 23 січня 1919 року.

В конгресі взяло участь 400 делегатів: від селян, робітників та трудової інтелігенції. В тому числі 36 делегатів від ЗОУНР /очолював Бачинський/. Були також делегати від соціалістів демократів та російських есерів.

На конгресі переведено урочисто акт злуки усіх земель України.

Винниченко представив відносини з більшевиками та зломання ними умови. Чехівський засував положення на заході, а ген. Греков наше відношення до Антанти.

Після резолюцій конгресу влада мала бути установлена через парламент. До того часу вся влада мала бути в руках Директорії доповненою представниками ЗОУНР.

Через поспіх трудовий конгрес не встиг ухвалити докладної конституції. Через те не були унормовані взаємновідносини між директорією а урядом, що доводило до конфліктів і труднощів в керівництві державою.

В директорії повстають антагонізми поміж поодинокими членами. Два найголовніші її члени, Винниченко і Петлюра стають

на протилежних позиціях.Петлюра придержується самостійности, коли Винниченко схиляється у бік радянства,переговорів з со-
встами,а що ще гірше,часто свої думки міняє.

2 лютого 1919,року з огляду на воєнні події,Директорія переїздить до Винниці.

Під впливом подій на заході Європи вже початих перегово-
рів з Антантою доходить до змін в українському уряді.

13 лютого 1919 року директорія уповажнює Остапенка форму-
вати кабінет,з представників правих партій.Найбільш уваги
в тому часі уряд присвячуєпереговорам з Антантою.Все те йде
надаремно,бо вона є за відбудовою Росії.

Положення на фронті гіршає.Уряд змушений 6 березня пере-
їхати до Жмеринки,відтак до Проскурова,а далше розбитись
аж на три місця:Камянець Подільський,Станиславів і Рівне,де
повстає центр.

Партії есерів і соціалістів демократів пропонують дирек-
торії змінити правий уряд соціалістичним,почати переговори
з большевиками і завести трудові ради.Того самого жадають
ліві представники з другого боку фронту,що перекрада-
ються до уряду.

Довший час вагався Петлюра з огляду на переговори з Ан-
тантою.Та вже 9 квітня 1919 року він поручив Мартосові тво-
рити уряд з соціалістів-демократів і есерів.

12 квітня в Рівному оголошено про нову політику:мир з су-
сідами на базі самостійности,проти всякої чужої допомоги,
влада за трудовими радами,земля селянам без викупу,регабі-
літація партій,що були за російськими совстами.

Серед правих кол придніпрянців повстає невдоволення із
зміни політики УНР і обсадження уряду соціалістами.Деп до-
водить до ускладнення внутрі /виступ Оскілка у Рівному,а
Болбочана в Проскурові/.

Фронт не поліпшається.Директорія 5 травня переїздить до
Галичини.

З бігом часу ситуація для армії УНР крашає.Григорієв з
військом виступає проти большевиків.Частини розбитої україн-
ської південної армії через Румунію вертаються і лучаються з
армією УНР.Воляцтво дістало можливість на терені Галичини відпо-
чати.З тими силами удається Директорії зробити вдалий наступ
проти большевиків і перейти на територію східної України.Ка-
мянець Подільський стає центром.

За це ситуація в Галичині погіршується,і доходить до того,
що ~~на~~ правительство замінено диктатурою.

Директорія не узнала того акту і вважала за свій обяза-
зок створити міністерство для галицьких справ,уважаючи,що
Галицька Національна Рада перестала існувати і що ці функції
повинні перейти на Директорію,як суверенна влади обох країн.

Та вже 9 липня на Раді міністрів УНР генерали Осецький і
Тютюнник заявили,що щоб рятувати східний фронт,негайно про-
сити помічу диктатора Петрушевича.

Без згоди Мартоса,а за апробатою решти післано делегацію
і усталено умови на точках:

1. Демократична політика без ухилів у бік радянства.
- 2.Зміна уряду Мартоса.
- 3.Скасування міністерства для Галичини.

Після цієї угоди між 17 а 18 липня галицька армія переходить Збруч.Петлюра обіймає тепер пост головного командуючого, штаб придніпрянський творить генерал Янаків з генералом Курмановичем / з Галичини/.

В Кам'янці збираються установчі збори правих кол.Повстає Український Національно-Державний Союз.

Під впливом того Союзу як рівнож інформацій із Західної Європи правительсто і партії приходять до переконання, що треба зробити зміни на право і в політиці.12 серпня 1919 року уряд схвалює загальне виборче право до парламенту.

28 серпня прем'єр Мартос подається до димісії, а створити уряд більш правої орієнтації доручено Ісаакові Мазепі.

Перед новим урядом стали завдання:

1.Довести до порозуміння з правими колами.

2.Наладнати відносини з Галицьким урядом.

3.Скликати законодавчий орган /парламент/.

Відносини між галицьким і УНР урядами кращають.Уряд УНР не довіряв Петрушевичеві, підозрюючи його в співпраці з правими придніпрянськими колами, до повалення правительства УНР.Рівнож уважав, що Петрушевич сам убрав себе в диктатора.Коли Петлюра пізнав, яким авторитетом Петрушевич тішиться у галичан, змінив своє наставлення.

Об'єднання обох урядів та обох армій дає блискучі наслідки.З'єднані армії б'ють большевиків і 30 серпня займають Київ.

Та це не тривало довго.Українські війська стрінулись з новим ворогом, добровольчою армією російською генерала Денікіна.

Рівночасно вибухла пошесть тифу.Це вплинуло на неослабність армії.Щоб рятувати людей, начальна команда Галицької Армії договориється з Денікіном, а по певному часі її частини переходять до придніпрянської армії.Решта йде в полон до Польщі.

Президент Петрушевич виїжджає до Відня.

Петлюра стягає придніпрянську армію до границь Польщі і опісля виїжджає до Варшави.В місцевості Чорторії частини Січових Стрільців забирають поляки в полон, а придніпрянська армія при співпраці прем'єра Мазепи і під командою генерала Павленка відбуває т.зв."Зимовий Похід".

Хоча готування до української державности в Галичині законспіровано організувалось від давна, все таки проголошення Української Народньої Республіки 22 січня 1918 року у Києві мало великий вплив на західні області.

При кінці червня цього ж року з почину Василя Панейка /редактор Діла/ та при участі Степана Барана /секретар Народного Комітету/, з австрійських старшин у Львові створено Військовий Комітет.Його завданням було організувати гуртки українських людей по містах.До нього опісля прилучилися Українські Січові Стрільці на чолі з сотником Дмитром Вітовським, котрому ін. передано провід у Комітеті.

18 жовтня 1918 року українська парламентарна репрезентація скликала у Львові зібрання українських єпископів, всіх

українських членів австрійської державної ради/посли і члени Палати Панів/, українських членів галицького і буковинського сеймів та по 3 делегатів від політичних партій Галичини і Буковини.

Збори під проводом Петрушевича /Голова Української Парляментарної Репрезентації в Австрії/ рішили, уконститууватися як українська національна рада, що була б політичним представником українського народу Австро-Угорщини.

Тоді ж Українська Національна Рада оголосила, що вся українська етнографічна територія Австро-Угорщини /Східна Галичина з Лемківщиною, північно західна Буковина, та частина північно-західної Угорщини/ конститууються як українська держава і одночасно закликала національні меншости на цій території також політично сформитися та вислати представників до УНРади.

Ухвалено, що для нової держави буде конституція на демократичних засадах. Після цього обрано головою УНРади Петрушевича.

При кінці жовтня, розпадається Австро-Угорщина і тоді ж зараз поляки взяли до організованя Ліквідаційної Комісії, що мала обняти Галичину.

Щоб цьому запобігти, 30 жовтня Парлямент Республіки вислав представника до прем'єра Лямаша про передання влади УНРаді. Його телеграму з згодою не одержано. Тоді звернувся уряд до Гайного, намісника Лямаша, та він відмовився.

Тоді, цього самого дня, на зборах УНРади Вітовський заявив, щоб не ждати довше, а перебрати владу силою. Він ствердив, що військо є готове, та що гварантує за удачу, але коли ця справа буде продовжуватись, він на себе відповідальности не бере.

І так мешканці Львова на другий день, себто 1 листопада витали ранок з українським прапором на ратуші. УНРада іменувала полк. Мартинюка командантом Львова.

Видано відозву до населення, сповіщаючи, що УНРада обняла владу і закликає зберігати спокій.

Поляки готовились також до захоплення влади у Львові і Галичині. Вони не припускали, що українці їх випередять. У Львові переважало населення польське. Тож українська влада майже з першого дня проголошення стрінулася з оружним опором поляків. Почались вуличні бої.

5 листопада вислали делегатів до гетьмана Скоропадського в особах др. Назарука і інж. Шухевича з проханням о поміч. Поляжіння гетьмана в той час було скрутне. Він поставив до диспозиції Січових Стрільців. Та через те, що в Білій Церкві творилось повстання проти гетьмана, лише мала частина перейшла до Галичини.

9 листопада УНРада визначила назву для нової держави: Західно Українська Народня Республіка та вибрано перший уряд, т.зв. Державний Секретаріят.

Державний Секретаріят склав приречення перед УНР та перед др. Романчуком, найстаршим членом УНР.

Із перебранням повітів не було жодних труднощів, окрім Ярослава та Перемишля, де поляки ставили опір. Чуже населення під УНР ставилось прихильно до нового уряду, окрім очевидно поляків.

Невпинні бої з ними спричинили, що наш уряд мусів залишити Львів та переїхати до Тернополя, а опісля, при кінці грудня до

Станиславова, де УНР доповняється до 150 членів.

Уряд Західно-української держави ставив собі за завдання: зорганізувати адміністрацію та армію, даліше провадити боротьбу з Польщею, налагодити господарське життя, та подбати, щоб інші держави визнавали Західно-Українську Народну Республіку. Рівнож клав собі уряд за мету провести злуку з українською державою за Збручем.

З початком січня створено Виділ Української Національної Ради з 10 членів, який колегіально мав виконувати функції голови держави.

Даліше, перший державний секретаріат з Костем Левицьким подався до димісії і виділ УНРади покликав новий уряд на чолі з премієром Голубовичем. З початком січня 1919 року в Станіславові УНРада схвалила закон про злуку ЗУНР з УНР. Над тою справою розпочалась праця ще минулого року.

Завдяки цьому 22 січня 1919 року на великій всенародній маніфестації в Києві проголошено: "Од нині по єдно зливаються одірвані одна від одної частини єдиної України, західно народної Республіки /Галичина, Буковина та Угорська Русь/ і наддніпрянська велика Україна."

Від тоді Західно-Українська Народна Республіка звалась західною областю Української Народної Республіки.

Властиво ця соборність зовсім не змінила ні побудови ні організації влади Західно-Української Народної Республіки.

УНРада виконала ряд законодавчих праць, що відносились до державної самостійности, організації війська, судів, шкільництва, права громад та земельних реформ.

В кінці лютого 1919 року приїхала до ЗОУНР місія Антанти, що складалась з делегатів з Америки, Італії, Англії, під головуванням французького генерала Бертлемі. Її ціллю було довести мир України з поляками. Коли вони як умову перемиря подали тимчасову демаркаційну лінію, що залишала 1/3 Галичини за поляками, уряд ЗОУНР не погодився, хоч подані усвідуючи нашого положення були корисні.

Згадаю також, що за посередництвом Антанти відбувались на нашому фронті перемиря, котрі Польща використовувала на свої військові цілі. Рівнож використала Польща армію Галлера проти ЗОУНР, хоча вона була призначена Антантою виключно для боїв з більшовиками.

Під напором так скріпленої польської армії, а ще більше з браку зброї та набоїв УГА мусіла з боями відступати, посуваючись чимраз ближче до Збруча.

Депресія і знеохота почали огортати як і військо так і населення. В ту скрутну хвилину, щоб зробити наш уряд більш рішучим і децидуючим відповідно до вимог хвилі, уповноважено президентом Петрушевича до перейняття диктатури /9 липня 1919 року/.

Вже цей сам факт викликав підйом у населення та вляв нового духа командний склад і у військо.

Подія та вязалась разом з так званою Чортківською Офензивою, яка викликала подив своїх і чужих, коли то Галицька Армія героїсько підкинула поляків, займаючи половину Галичини. Тільки з браку амуніції та офензива не припела до задержання Галичини при ЗОУНР і примусила галицьку армію з її урядом вицофатись за Збруч до нової важкої дії - боронити Україну перед другим ворогом, москалем.

Ліда Скочиляс:

Політика Антанти і Центральних Держав супроти
України.

В 18-тім столітті Жан Бенуа Шерер писав "український нарід гідний уваги кожного освіченого європейця". І дісно тоді шанували і поважали зусилля українців зберегти вільности віри, устрою і звичаїв, словом усього, що є дороге людині. Та не довго це тривало. В 19-тім столітті Делямар пише: "В Європі існує нарід забутий істориками. Цей нарід існує, має свою історію, свої традиції, свою мову. В кінці минулого століття всі у Франції і в Європі добре вміли відрізнити Русь від Московії." Це слова одної людини. Одна іскра в пекольній боротьбі знищити зовсім український нарід. Забула Європа про нарід на краю Європи - на сході - про нарід "такийже численний, як нарід Еспанії". Спочатком 20-того століття нарід пробуджується і знов домагається незалежности - самостійности та признання від інших народів Європи. Одні глядять на це байдуже, а другі використовують природні багатства України для себе. І знов попадає сорок мільйонів українців під чуже ярмо. Та це лиш тому, що незнали народи хто це такі українці, що таке Україна, бо твердили росіяни, що це все одно - українського народу немає. Пише проф. А. Марголін, що представники ЗДА підчас коференції в Парижі радили українській делегації вступити у федерацію з Росією і так створити Зєднану Східну Європу, так як це зробили Зєдинені Держави Америки. Незрозуміли вони ріжніці про яку писав Делямар ще в 1869р. Незрозуміли вони, що нарід український це нарід окремий від Москви. На цім оперється вся політика Європи супроти України. Прихильність деяких народів це тільки форма, це лиш тому, щоб використати багатства України.

Коли весною 1917 року в Москві вибухає революція, України скидає кайдани неволі і проголошує самостійність. Тепер настає час ще більшого хаосу на східній Європі. Західна Європа змучена війною спершу глядить на ці заворушення бузсильно. Прислухується до голосу довго

поневоленого народу. При кінці 1917-того року одиницями бажанням Росії є підписати мир, хоч тим часовий, з Центральними Державами зужити свої сили до оформлення З'єдиненої Росії.

В січні 1918 року з'їзджаються в Бересті представники Центральних Держав: Чернін з Австрії, Кільман та Гофман з Німеччини, та інші. Прибуває Тротський як представник Росії, а радше як представник Східної Європи. Прибуває і українська делегація. Прибули вони знаючи добре, що в Тротському знайдуть ворога, та може якраз виборять українську самостійну державу від інших народів, може при допомозі Центральних Держав зможуть з'єднати українські землі в одну республіку. Німці щиро приймають молодих українців. Це ще одні вороги Тротського прибули, може легше буде підписати мир. Австрія також виставляє українців, багата Україна зможе дати харчі які так потрібні Австрії. Та боїться Чернін, що довго будуть тривати переговори, бо Тротському видно це все не подобається. Найбільше протестує Тротський тоді коли Кільман спокійно заявляє, що буде вести переговори окремо з Росією, а окремо з державами під окупацією.

10 січня 1918 року відкрито першу конференцію і прийнято українську делегацію з правом голосу. Українці жадають від Центральних Держав багато. Хочуть долучити Холмщину, Галиччину та Буковину. Тоді Австрія зачинає протест і заявляє, що не віддасть Галиччини ні Буковини, та це ж її землі. Гофман з політичною тактикою підступає до Українців з пропозицією, щоб залишили Галиччину і Буковину Австрії, а він за це пострається дістати для них Холмщину від Польщі. Та робить він це лиш тому, щоб дістати потрібні харчі від українців. На це українська делегація згодилася, бо мусіла. Тротський далше всему протиставиться. Тому саме рішено перервати переговори на десять днів. Коли знов повернулися делегати, то Тротський прибув із двома делегатами українцями з Харкова як з представниками Української Соціалістичної Республіки. Думав, що в цей спосіб стримає Австрію і Німеччину

від підписання окремого миру з Україною, мовляв тут є дійсні представники України. Та по мимо таких старань Тротського, Німеччина і Австрія рішає підписати мир з Україною і не звертає уваги на представників які прибули з Тротським. Про це Гофман пише: "Таж в кожний час ми зможемо піддержати Україну та встановити український уряд". Вкінці, 9-того лютого Україна підписує мир з Центральними Державами в яким зазначено, що Німеччина, Австро-Угорщина, Туреччина та Болгарія признають самостійність України; що за це Україна має заплатити Центральним Державам харчами – один мільйон тонів, з тим що скількість кожного продукту буде устійнена окремою комісією; що Німеччина та Австро-Угорщина згідні віддати в'язнів, та допомогти українцям узброїтися в борбі проти большевиків. З тим усі роз'їжджаються. Тротський обіцяє в короткім часі навести зв'язок з українською Центральною Радою і підписати згоду. Аж з початком березня Росія признає мир який був підписаний ще в лютім між Україною та Центральними Державами.

Чернін в своїх спогадах про мир в Бересті пише, що українці не переговорювали згоди, а радше диктували свої умови, щодо прийняття миру. В однім журналі про успіхи миру в Бересті знаходимо такі слова: "Вітер /Німеччина/ осягнув цього, що сонце /Антанти/ не змогло". Та Шумейко пише на ці слова: "що Антанти не схотіли, бо не подали жодної заохоти Україні в її боротьбі за свободу". Тому саме Україна була примушена заключити мир з Центральними Державами, бо вони, яє виглядало, хочуть допомогти їй – хочуть, щоб існувала самостійна Україна.

Від часу підписання миру зачинається немов новий епох в історії України. Дальше триває пекольна борба за незалежність, за самостійність, та тепер з іншими народами.

Ще перед підписанням миру бачимо німецьку жорстокість, бачимо, що зацікавлена вона лише у харчах, які Україна може дати. По підписанню миру Німеччина довго нечекає. Бачить, що мусить сама піти на Україну за хар-

чами. Тому 17 лютого Німеччина уневажнює мир та висилає війська розбити східний фронт. Слідом за німцями, австрійський уряд посилав своє військо на Україну, щоб зайняти землі Австрії. Обі держави думають лиш про себе - їм потрібні харчі які має Україна в достатку. І знов починається боротьба за Україну між Німеччиною і Росією. Німецькі війська займають землю. Населення тратить довір'я до Ради, бо Рада обіцяла не залежність, а тим часом знова чужинці грабують народ. Гофман в своїх записках пише таке: про Раду в березні 18-того року "Рада має лиш наші кулі за собою. З хвилиною коли наше військо опустить українські землі розлетиться Рада". Та і німцям урвався терпець чекаючи на обіцяну пшеницю. 28 квітня німці окружили дім де були сходини і наказали Раді розійтися, що і сталося - так перестає існувати Рада. Український уряд перебирає гетьман Скоропадський, так як цього бажали німці. Слідуючого сім і пів місяця влади Скоропадського це сім і пів місяця влади німецької на Україні. І зачинають німці думати в літі 18-того року про будучність України, одні вважають, що добре було б оформити чотири вільні держави саме Укарїнську, Полудневу-Східну, Російську та одну на Сиберії; другі хочуть залишити Україну під протекторатом Німеччини. Інші слухно завважають, що політика Німеччини, що їхня жорстокість в збиранню харчів, наставить населення проти Німеччини і віддасть Україну в совєтські руки. На Україну приїжджає совєтська делегація, щоб підписати мир з Гетьманом, та щоб ширити своєю пропаганду. У вересні 18-того року в наслідок переговорів гетьмана Скоропадського з цісарем Вільгельмом II, німці годяться передати українцям, обсажену німцями, Чорноморську Флоту і годяться не робити перешкод у формуванні української армії. Здається, що може якраз при допомозі німців Україна стане незалежною державою. Та вже слідуючі прозби українців німці відкидають. Німці не згодилися допомогти Україні усунути большевицьких представників. Вони боялися Москви і не хотіли зачинати війни із ними. В осени, з упадком німецької держави, западає гетьманат на Украї-

ні. Німці покидають українські землі, щоб себе рятувати, тепер вони потребують допомоги. На короткий час Україна вільна від чужого окупанта.

Ставлення інших держав, які підписали мир в Бересті, подібне до німецької політики та в меншій масштабі. Австрійці також зайняли землі України, що зовсім не подобалося німцям. Та коли розлетілася Австро-Угорська Держава то закінчилася Австрійська окупація на Україні.

Та хоч всі члени Центральних Держав та також центральні народи в 18-тому році вислали до Києва своїх представників та признали Україну незалежною, то це лиш тому, щоб скористати з багатств України. Вони зовсім не бажали допомогти Україні в боротьбі за свободу.

Протягом цілого часу бажанням Росії було створити федерацію з Україною - створити одну незалежну державу на сході Європи. В 17-тому році, в часі революції і не спокою, Росія не мала часу зайнятися Україною, перше хотіла оформити уряд в себе. Однак слідила за кожним кроком в Україні. В наслідок третього універсалу, проголошеного УНРадою, тимчасовий уряд Росії зажадав, щоб Рада передала управу держави російському урядові. Це зарядження вийшло по мимо того, що в часі коференції в червні 17-того року большевики видали резолюцію, "що кожна країна має право рішати свою будучність, навіть проголосити самостійність, а зокрема може це вже зробити Україна не чекаючи на Загальні Збори." Та коли побачили, що бажанням України є стати незалежною проголосили війну проти України в надії підпорядкувати її собі. При Кінці 17-того року в листі до Ради, Росія висказує своє бажання створити федерацію з Україною, очевидно лиш тоді коли цього бажає Рада, і признає Україну незалежною. Робили вони це все лиш тому, щоб приєднати собі Україну, щоб дістати поміч в борбі проти інших народів. На це Рада не годиться. Большевики бачать ясно, що успіх зможуть мати лиш силою.

І приходить час переговорів в Бересті, Тротський остро виступає проти української делегації - не признає

самостійности України, і дуже не задоволений коли представники Центральних Держав годяться вести переговори з Україною. Він годиться на мир під натиском Леніна.

В часі німецького режиму висилає Росія Дмитра Мановського як свого представника, щоб переговорив мир з Радою на користь Росії. В цімже часі виходить документ ідеологічної вартости який запевнює рівно-правність кожної держави і право відлучитися від федерації. Тим часом Гетьман досягає деяке порозуміння що до вільного виїзду громадян обох держав та що до відновлення залізничних сполучень між Україною і Росією. Відтак Гетьман проголошує Федерацію з Росією. То викликає велике обурення серед народу. Гетьман складає в грудні 1918-го року владу і виїжджає. Винниченко організує Директорію. Та Росія таки перемагає. В люті 1919-го року видає другий документ ідеологічної важности в яким затверджує зорганізованя Російської Советської Федерації Соціялістичної Республіки. Цей документ приймають комуністи України, і в наслідок Росія в маю признає Україну як частину Федерації. Тротський таки досяг свого.

Політика Антанти супроти України була дещо відмінна. Всі держави Антанти, з виїмком Росії, не були сусідами. Їх мало цікавила справа східної Європи — Україна. Україною цікавилися росіяни, німці, та австрійці, бо вони потребували природних бугуцтв, які мала Україна. Антанти не бажали чути прохань України про самостійність. Вони помагали Польщі в борбі, і в квітні 1919-го року вислали ген.Галлера з французьким військом. Лиш тоді коли страх перед більшевиками опанував їх, виринула думка, щоб подати Україні фінансову поміч в борбі проти ворога. Та коли ген.Денікін зорганізував Біло Руськи війська і пішов проти більшевиків Антанти подали йому матеріяльну поміч. Він, як і вони, був проти більшевиків, та стремів за з'єдиненою Росією. Така була загальна опінія між Антантами.

Та були поміж ними держави які прихильно ставилися до України. — прихильно хо ч деякий час, а саме

від 17-того до 18-того року.

Коли в осени 17-того року Україна проголосила самостійність Української Народної Республіки, зараз Англія і Франція признали українську державу і вислали до Києва своїх послів. Відтак Англія і Франція підписали згоду, що допоможуть Україні зорганізувати опір проти-німецький і проти - большевицький. В інших документах з тих часів знаходимо лист від міністра Франції до ген.Табка, в яким назначено його комісарем України. Також Англія в січні 18-того року назначує Піктона Вадде представником до Ради. В зимі 17-18 року Франція помагає Україні втримати проти-большевицький фронт. Все це робила Франція з думкою, що буде мати особисту користь в тім. В 19-тому році Франція міняє політику і, правдоподібно під натиском Італії і Англії залишає українські землі, і віддає їх так в руки Росії. Англія виказуючи свою прихильність в 17-тому році позичає десять мільйонів фунтів полудневим землям Росії, значить Україні. Знаходимо велике число інших документів, та записок Франції і Британії. З них бачимо, що їхня ціль була виграти війну, і коли було корисно помагали Україні, та коли це виглядало не конечне неслухали навіть прохань України.

Думка в Америці в загальному була, щоб зорганізувати одну з'єдинену Росію. Хоч було кілька осіб, що вважали за відповідне, щоб з'єднати всі українські землі в одну самостійну державу, то переважала думка, що краще цього не робити - ліпше лишити Україну роздуленою, так як вона є. Америка, однак, вважала за відповідне, щоб створити вільну Польську Державу та в це не включувати України ані Литви.

Вкінці приходить 1919 рік і коференція у Парижі. Українська Рада назначує і висилає свою делегацію в складі: інж.Сідоренка з Західної України, п.Шульгіна як представника Директорії, п.Марголіна як представника Жидів, та п.Боршока як секретаря української делегації. Та коли вони прибули на коференцію то знайшли лиш опертя і не признання всіма присутними. Франція зажадала, щоб Дирек-

торія розійшлася , закидаючи їм большевизм. Боршок пише про працю в Парижі від січня до марта 1919 року: "Всі питали нас про Україну, але ніхто не подав позитивної відповіді. Ніхто не хотів признати нашої незалежності. Звичайно відповідали: 'Зачекайте аж зачнуться дискусії над будучністю Росії.' Французи були проти створення самостійної України. Інші держави як Америка, Англія і Японія вдержувалися. Вони були більше зацікавленні, які сили ми маємо, щоб знищити большевиків." Хоч переконували і переговорювали українські делегати зі всіма представниками держав, то все таки в червні 19-того року при підписуванні згоди Польща дістала Галичину, Західну Україну, а Росії віддано Східну Україну. В грудні Антанти віддали Румунії Буковину і Бессарабію. І хоч всі ці окупанти України обіцяли шанувати і піддержувати Українську культуру то наслідки були інші. Кожна країна старалася знищити все що українське - замикаючи українські школи та забороняючи вчити по українськи. І так повстала Польща і Росія в склад якої входить Українська Радянська Соціалістична Республіка.

Світ не знав про Україну і тому саме представники України не знайшли в Парижі прихильности. Лансінг, представник Америки, дуже здивувався як стрінув українську делегацію, що вони домагаються самостійности і щиро радив створити Федерацію з Росією. Та чейже це все одно.

Саме наш обов'язок старатися, щоб в будучности не було таких непорозумінь, щоб знов могли писати історики так як писали у 18-тому столітті, що український нарід гідний уваги кожного чоловіка, щоб кожний вмів розрізнити українця від росіянина.

Ліда Скочилас

В цілому своєму існуванні змагається українська нація до гільного, самостійного, державного життя, до повного і всестороннього розвитку та безнастанного росту.

В історичному стаганні української нації були різні моменти. Українська нація формугалась протягом цілого тисячеліття, вона творила свою державу, боронила її, і в різних добах свого існування була різна її зовнішня політика.

Історія міжнародних співвідносин показує, що міжнародні політичні кола рахуються тільки з уже сформованими державами, або, часом, з тими визвольними рухами, які гязвно сталять перед собою державно-політичні цілі.

З кінцем 20-го століття українське національно відродження набирало все ширшого розмаху. Довгий час воно мало лише культурно-освітній характер і в такому етапі свого розвитку воно ще не було піднеслось до вишог державного оформлення українського народу. Тому цей український культурний рух не підіграв поважної ролі в європейській міжнародній політиці.

Щойно в початках 21-го століття український самостійний рух, як в Галичині, так і на Наддніпрянщині став рухом суто політичним, бо він змагал до політичної самостійности України, і починав здобувати симпатії та прихильність серед політичних кругів деяких європейських народів, але українська праця на зовнішньому відтинку перед Першою Світовою Війною не мала часу якслід розгорнутись.

Вибух Першої Світової Війни, в 1914 р., а згодом революція в другій царській Росії в 1917 р. застав Україну неприготованою до будівництва власної держави. І тут слід відмітити, що коли різні ділянки українського державного життя була змога обсадити спеціалістами і навіть висококваліфікованими спеціалістами, то брак українських дипломатів зі знанням чужих мов, правліників міністерства закордонних справ можна дуло найбільш різько відчути в молодій українській державі. Ця не-підготовленість дула її причиною того, що українська зовнішня політика в 1917-21 рр. була в постійному житанні, не була скристалізована і вона навіть часто доосновно мінялась в залежності від того, яка українська партія мала більший вплив в українському уряді.

Запізнаючись з різними працями учасників Визвольних Змагань, треба з повною об'єктивністю признати, що Міністерство Закордонних Справ України в тих роках докладало дуже багато зусиль в напрямі того, щоб здобути прихильність для України, як Центральної Держави так і держав Антанти, воно змагало в тому напрямку, щоб розв'язувати спірні справи мирним шляхом, а не війною, щоб жити зі сусідами в приятельських відносинах, а не у ворожнечі. Осягнути це було дуже важко, бо Україна для багатьох країн була ще невідомою, а її змагання були ще незрозумілі.

Щоб краще зрозуміти місце України в міжнародній політиці 1917-21 рр., я постараюсь зупинитись, на базі матеріалів, які мені були доступні, над творенням Міністерства закордонних справ України, над українською зовнішньою політикою в добу Центральної Ради, Гетьманату і Директорії та на дипломатичних зв'язках України з зовнішнім світом.

Творення Міністерства Закордонних Справ України:

Міністерство закордонних справ України під назвою Секретаріат Міжнародних Справ було сформовано 17 червня 1917 р., на чолі якого в перших початках став проф. Сергій Єфремов, якого коротко змінив Олександр Шульгин, який став першим справжнім міністром закордонних справ України. На початку 1918 р. О. Шульгина змінив Микола Любинський, який був на цьому посту аж до гетьманського перевертання, себто до 29 квітня 1918 р.

В добу Центральної Ради Міністерство Закордонних Справ було в стадії організування, тому й цілий ряд його працівників дуже часто мінялись, як рівнож дуже часто переорганізовували окремі його відділи.

З приходом Гетьмана Павла Скоропадського до влади, на чолі міністерства станув М.П. Василенко, як тимчасово виконувачий обов'язки міністра. Від 20 травня 1918 р. аж до 2 червня головою міністерства був Дмитро І. Дорошенко. За часу Д. Дорошенка, працю міністерства Закордонних Справ можна уважати за найбільш унормовану. Ціле міністерство було поділене на Загальний Департамент Чужоземних Зносин, як рівнож в його склад входила Канцелярія Міністерства. 21 червня 1918 р. була ухвалена Радою Міністрів постанова про тимчасові дипломатичні представництва України в Німеччині, Австро-Угорщині, Туреччині, Болгарії і Румунії. Законом з 8 жовтня засновано дипломатичне представництво у Швейцарії і Фінляндії, а законом з 19 жовтня в Польщі. Гетьманський уряд застав вже обсаджено дипломатичні представництва за Центральної Ради у Берліні, Відні, Царгороді і Ясах. Окремі українські дипломатичні представники були вислані на Дон і Кубань. На території Союзу Росії, на становища консулів було назначувано голів місцевих українських громад, або висилано окремо осіб.

Коли зв'язалася змога поступити в безпосередні зв'язки з державами Антанти, зразу було сформовано дві окремі місії: одну до Франції на чолі з Мик. Могилянським, а другу до Англії і Америки на чолі з Іваном Як. Коростовцем. Гетьманський уряд був відкрив декілька українських консульств, як напр. в Москві, Петербурзі, Самарі, Харбіні, на Дону, Кубані, в Грузії, Мюнхені, Швейцарії, Фінляндії, Болгарії, Туреччині.

Зовнішньою політикою України за Гетьманату веда Рада Міністерства, яка складалась з 5 членів: К. Лоський, Як. Оренчук, Яковлів, М.Г. Левицький, Ів. Мірний і з 4 Радників.

Після упаду гетьманату багато українських дипломатичних місій і представництв і надалі заглиблювались на своїх постах, деякі були замінені.

В першому післягетьманському уряді пост міністра закордонних справ займав сам голова уряду В. Чехівський. Найдовше задержавсь на цьому посту К. Мацієвич в уряді С. Остапенка. В комітеті охорони республіки, який був створений в березні 1919 р. на чолі з Андрієм Лівницьким, закордонними справами завідував Карпинський.

Хоч в бурхливі і нестійкі роки Директорії міністерство закордонних справ не могло нормально працювати, всеж при великих зусиллях вдалось поширити сітку українських посольств чи дипломатичних представництв в таких країнах як Мадярщина, Італія, Англія, Чехо-Словаччина, Данія, Бельгія, Голландія, Греція, Ватикан, Естонія, Латвія, Аргентина.

З усіх делегацій за час існування української державності в різних формах найважливішу роль підіграла делегація на Мирову Конференцію в Парижі, яка була сформована спочатком 1919 р. і яку очолював Г. Сидоренко до серпня 1919 р. коли його заступив граф. М. Тишкевич який очолював її аж до роз'язнення в березні 1919 р. В склад делегації входили такі українські дипломати: В. Панейко, О. Шульгин, М. Лозинський, А. Марголін та А. Галіп. У липні 1919 р. Після деяких розходжень представники ЗУНР В. Панейко і С. Томашівський підійшли під цією спільною делегацією та створили окрему, самостійну Галицьку, яка сильно заактивізувалась на форумі мирної конференції.

Зовнішня Політика України в часі Центральної Ради:

Від перших проявів бажання жити самостійним життям, Україна стала в центрі зацікавлення, як Центральної Держави, так і держав Антанти. Після створення першого Генерального Секретаріату Українською Центральною Радою, який мав праобраз першого українського уряду в Києві, з кінцем червня 1917 р., в Україну почали прибувати офіційні представники з Америки, Англії, Франції, Румунії, а серед них така визначна постать, як пізніший президент Чехословаччини Т. Масарик. В українському уряді цієї доби ще не було ясно скрісталізованої української закордонної політики. Ходило в цьому часі в першу чергу про те, щоб Україна була визнана окремим великодержавним, як самостійна держава. В перших дипломатичних кроках молодого українського уряду слід підміняти підписи Олександра Шульгина, у Французького амбасадора в Росії, які відбулися в серпні 1917 р. в Петрограді, в наслідок чого вкоротці на Україну був висланий шеф Французької військової місії в Росії ген. Ніссель, з штабу якого був залишений в Києві ген. Табуї. Вже тоді було роблено заходи, щоб одержати допомогу від Антанти і в справі визнання України Англією і Францією. З початком 1918 р. коли підготовлювано Дерестейські переговори з Україною увійшли в нормальні дипломатичні зносини Англія і Франція, назначуючи своїх представників при Уряді УНР.

В грудні 1917 р., лише місяць після перебрання влади в Росії, большевицький Совет Народніх Комісарів, в своєму ультиматумі визнав право України на самостійне життя, але при тому поставив такі вимоги Україні, яких вона не могла прийняти, що стало початком затяжної українсько-большевицької війни.

22 січня 1918 р. було проголошено 4-им Універсалом самостійність України. Разом з цим зайшли зміни в міністерстві закордонних справ. Новим міністром став Голова Ради Міністрів УНР Голубович. Дотеперішні переговори з державами Антанти показали, що від них можна буде одержати допомогу на боротьбу з большевиками лише тоді, коли українські армії будуть включені в спільну боротьбу з російськими білими арміями. Такі вимоги були Україні несприйнятливі, тому вона мусіла шукати союзу і допомоги в Центральних Державах, що й довело до участі України в Берестейських переговорах. В тракті цих переговорів 7 лютого 1918 р. Україна була визнана чотирма Союзними Державами, а два дні пізніше, 9 лютого 1918 р. було підписано Берестейський мир, який нормував кордони України і Австро-Угорщини, прагні, дипломатичні та консульські відносини, справу постачання хліборобських продуктів, обмін полонених. В заміну за харчову допомогу Австро-Угорщині і Німеччині, вони мали мілітарно допомогти Україні звільнитись від большевицьких військ. Вкортці німецькі і австрійські війська прийшли на Україну, але по кількох місяцях свого перебування зломали свій договір і почали втручатись у внутрішні українські справи. 29 квітня прийшло до гетьманського перевертання, який започаткував нову фазу в українській зовнішній політиці.

Зовнішня Політика В Часі Гетьманату:

Зовнішня політика Гетьманського уряду згідно з проф. Олександром Шульгином, мала за ціль зберігти лояльне відношення до Німеччини, позбутися залежності від неї, укласти мир з советською Росією, зв'язати з Україною її провінції і налязати дипломатичні зносини з нейтральними країнами.

Не зважаючи на лояльне відношення Гетьманського уряду до німців, вони дальше втручали у внутрішні українські справи, чим викликали ненависть українського населення і до них самих і до гетьманату. Після Берестейського договору, який німці ратифікували 24 липня 1918 р., зразу перервалися всі зносини з Антантою, що погано відбилась на пізніших переговорах з нею. Зате в цьому часі посилено зв'язки з іншими країнами. Наступив обмін послами з такими країнами, як: Німеччина, Австро-Угорщина, Туреччина, Болгарія. Крім того були послані представники або дипломатичні місії до Фінляндії, Швейцарії, Скандинавських держав, на Дон, до Польщі, Грузії, Румунії.

Великою проблемою для гетьманського уряду були переговори з советською Росією, які відбувалися в Києві і в яких брали участь від України С. Шелухин і І. Кістяківський, а від советської Росії Х. Раковський.

і Д. Мануїльський. 12 червня 1918 р. було підписано з Советською Росією акт перемир'я, згідно з яким сов. Росія визнавала Україну та погодилась на нап'язання консулярних співвідносин.

З важливіших договорів, які заключив гетьманський уряд не можна поминути договору з 16 листопада 1918 р. та зокрема оборонного і торговельного союзу з Донськими Козаками з 7 серпня 1918 р. згідно з яким Україна зрікалась на користь Дону цілого Донецького басейну та Таганрогу.

З початком осені 1918 р. був вже очевидний занепад Німеччини і можливість підтягнення німецьких військ з України. Тоді гетьманський уряд рішається нап'язати зносини з Антантою, а для цього треба було увійти у федерацію з Росією. Акт Федерації України з Росією, який проголосив гетьман Павло Скоропадський 14 листопада 1918 р. деякі історики опрацюють бажанням гетьмана дістати допомогу від Антанти в боротьбі з більшовиками. Але цей акт, після якого було проведено докорінні зміни в уряді /на місце міністра закордонних справ Д. Дорошенка прийшов росіянин Г. Афанасьєв/, став початком упадку гетьмана і гетьманської влади на Україні.

Зовнішня Політика Директорії УНР:

В добу Директорії ведення зовнішньої політики Україну можна уважати за найбільш складне. Витворилась така ситуація: з України тікали австро-німецькі війська, з півночі сунули більшовики, на заході починалась польсько-українська війна, на півдні з дня на день очікувано інтервенції Антанти, яка псеціло підтримувала Російську Добродію Армію, яка боролась за підногнення "єдиної невідлимої" Росії. Різні внутрішні потягнення українського уряду давали претекст порожній пропаганді представляти український уряд і українські війська, як більшовицькі.

Внутрі українського уряду почався змаг двох концепцій зовнішньої політики: перша концепція Вол. Винниченка, яка обстоювала доцільність з'єднання України з більшовиками в боротьбі з Антантою, і друга Симона Петлюри - домогтись визнання України Антантою та спільно боротись з нею проти більшовиків. На щастя для української справи перемогла концепція Симона Петлюри, в наслідок чого почались довгі переговори в Одесі з представниками Антанти. Але вони, від початку аж до кінця, залишились в стадії переговорів. Українські сподівання одержати допомогу від Антанти не сповнились. І хай для прикладу, мов крик розпуки трагічного стану України в 1919 р. послужить уривок листа Головного Отамана Симона Петлюри до журналіста Жана Пелісьє від 28 жовтня 1919 р.: /цитую/

"... Ми не отримали досі жодної поночі, ні амуніції, ні технічних апаратів, ні санітарного матеріалу. Нічого! Ах, коли б Ви знали, Друже, скільки трагічних моментів прийшлося нам пережити через це цілковите опущення нас! ... Три четпертини наших козаків без чобіт і одежі, однак їх дух не погас! Ми не маємо ліків, тиф десяткує ряди нашої

армії, багато з ранених гіршас, бо ми не маємо ні медикаментів, ні білля. А антантські держави, які проголошують високі принципи, забороняють Черпому Хрестові прийти до нас! Ми вираємо, а Антанта мов Пилат, вмиє руки. Через Вас зпертаєсь я до великої французької демократії. Її діяльність, її посвята нусить подвоїтись. Нехай вона трубить алярм! Нехай вона примусить того, кого слід, шанувати закони любови і людськості! Нехай французький уряд зніме блокаду і тим дасть змогу купити для нашої армії та нашого народу медичні середники і ліки... Я вірю що мій поклик не пролунає без сліду й що він знайде широкий підґомін у демократичних колах Франції... Відданий Вам, Петлюра."

В 1919 р. одинокий порятунок для України - була Антанта. Але Антанта підтримувала зазіхання Польщі на Західно-Українські Землі і Денікіна, який почав відкрити війну з військами УНР. Щоб мати кращі вигляди на успіх переговорів з Антантою, мусіла наступити зміна уряду на чолі з безпартійним С. Остапенком і К. Мацієвичем, як міністром закордонних справ. Але ця зміна багато не допомогла. Представники Антанти і зокрема Франції ставили неможливу до здійснення українською стороною - вимогу, щоби армія стала частиною російської білої армії, при цьому не визнаючи жодних самостійницьких прав для України, і вимагаючи, щоби з уряду усунути Винниченка, Петлюру і Чехівського. Франція вимагала, щоби Україна перейшла під її протекторат і обіцяла, що справа самостійності буде вирішена на мирній конференції в Парижі. Український Уряд на чолі з Остапенком виготовив свої пропозиції, в яких домагавсь, між іншим, визнання самостійності України Антантою, допущення української делегації на мирну конференцію в Парижі та забезпечення суверенності Директорії. Представники Франції не прийняли ані однієї української пропозиції, і силою факту стали ще однією неприязню і чужою силою на Україні. Ведучи ріпночасно переговори в Москві з советським урядом /С. Мазуренко/, Директорія думала, що їй вдасться досягнути перемир'я з більшовиками і тим досягнути так потрібну для цілої України передиху. Але більшовики вимагали повної капітуляції Директорії перед Харківським українським советським урядом.

Переговори з Антантою які тривали цілу весну 1919 р. не дали жодних наслідків. Французько-грецький десант почав сам розкладатись і вкортці став цілком небоєздатним.

В часі Директорії, коли щокілька місяців мінявся уряд /В. Чехівського-Остапенка, Б. Мартоса, І. Мазепи, В. Прокопювича/ часто мінялись міністри закордонних справ, з яких найдовше тримавсь К. Мацієвич, палкий прихильник переговорів з Антантою. Треба всеж відмітити, що за посередництва Антанти, після кількомісячних переговорів, було підписано 1 вересня 1919 р. перемир'я з Польщею, ліквідуючи один фронт боротьби. І в цьому часі приходить один дуже тяжкий момент в історії Визвольних Змагань України - після триумфального походу об'єднаних українських Армії Галичини і УНР та спільного здобуття Києва 31 серпня 1918 р. - приходять нові

недачі, до яких додуються численні почесні і епідемія тифу. В безвихідній ситуації українці з обидвох сторін Збруча, в цілком протилежних сторонах шукають дошки порятунку, в наслідок чого Українська Галицька Армія переходить на сторону Денікіна, а уряд УНР підписує т. зг. Варшавський договір згідно з яким в заміну за зречення прага на Галичину одержує м. мілітарну допомогу Польщі, підтримуваної Антантою. Ці дві події - перехід УГА на сторону Денікіна і Варшавський договір ще більше порізли українців.

Закордонна Політика Західно-Української Народної Республіки:

Зразу після першого уряду ЗУНР, пост міністра закордонних справ зайняв Василь Панейко. Треба підмітити, що закордонна політика ЗУНР вельми майже цілий час самостійно, віддільно від закордонної політики УНР. Уряд ЗУНР вже вкоротці утворив свої посольства у Відні, Берліні, Празі й Будапешті, але лише Австрія визнавала українське посольство за легітимне. Окремі місії ЗУНР і політичні представництва діяли у Ватикані, Београді, Римі, ЗДА, Канаді і Бразилії.

На весну 1919 р. уряд ЗУНР вислав на мирову конференцію в Парижі свою делегацію, яка з початку входила в склад спільної делегації УНР, а згодом її покинула і вела свої дипломатичні заходи цілком віддільно.

В міжчасі відбувалось в Галичині ряд переговорів з різними представництвами Антанти які тривали так довго аж поки поляки підкріплені армією Галлера не зайняли в червні 1919 р. майже цілої Західної Місії української делегації ЗУНР в Парижі закінчилась повним неуспіхом. 25 червня 1919 р. Найвища Рада мирної конференції схвалила постанову, згідно з якою поляки мали право зайняти українські землі аж до Збруча.

Почавши з другої половини 1921 р. деякі українські дипломатичні місії ще продовжували свою діяльність в окремих державах, але нормальна праця міністерства закордонних справ з цим моментом переривається, а воно хоч існує згодом ще довгі роки, має суто емігрантський характер.

Спроба Характеристики:

Українська закордонна політика в роках 1917-21 не була ще ніким з українських істориків досліджена, як одна цілість. Зате багато пишеться про ті чи інші справи зв'язані з ведінням різних переговорів, нагараування дипломатичних зносин, висилання місій. Тому дати характеристику зогнішньої політики української держави, чи окремих українських урядів є дуже важко. На підставі прочитаного я постараюсь підкреслити декілька моментів, які негативно чи позитивно підбили на далішому ведені українських вільних змагань.

1. В першу чургу треба підмітити, що уряд /а вони дуже часто мінялись, і протягом кількох років їх

було кільканадцять/ української держави не мав як слід підготовленого штабу українських дипломатів, які могли б гідно репрезентувати українську державу перед зовнішнім світом. Якщо були якісь промахи чи недоліки то стались не зі злої волі, а з причин не-підготовленості українських дипломатів, до тих місій, які їм доручувалось. Одним з дуже характеристичних моментів може служити приклад підписування Дерестейського миру, про що пише в своїй книжці "Синьожупанники" ген. Зілінський. Українські делегати навіть не мали з собою ручки, щоб підписати той історичний документ, який був незвичайної ваги для майбутнього України. Цю непідготовленість української делегації німці замаркували на фільмі і згодом довго згадували українцям при різних нагодах.

2. В деяких моментах яскраво падає у вічі не-соборницький підхід у веденні закордонної політики. Для багатьох українських державних "нужів" існували дві України. Тому й були творені в різних державах і були вислані дипломатичні місії до двох Україн - Уряду УНР, а рівночасно ЗУНР - себто Західно-Української Народної Республіки. А далше в найбільш рішальний момент для історії України, коли у Версалю шматували живе тіло нашої Батьківщини, українська дипломатична місія на мирову конференцію не знайшла спільної мови, хоч в початках вона складалась з представників Наддніпрянщини і Галичини, вона швидко розбилась на дві групи, і виступала цілком окремо одна від одної та вела цілком окремі і віддільні потягнення. Я не буду вводити в причини цього розбиття, але стверджую лиш сумний факт, якого ніколи не можна буде оправдати. Подібна справа, хоч оправдана нашими істориками визвольних змагань - це ведення тайних переговорів командування Української Галицької Армії з Деніконом і згодом перехід УГА до нього, як рівняж два роки пізніше заключення Варшавського договору, яким уряд УНР зрікався Західної України на користь Польщі.

Це були б ці два моменти, як я уявляю були найбільш-шими негативами і недотягненнями в українській зовнішній політиці.

До позитивів і осягів слід зарахувати:

1. Україна вперше після століть неволі стала об'єктом міжнародного права, увійшла в міжнародне життя, прийшла на світову арену як окрема, віддільна одиниця і з неї вже ніколи не зможе зійти. Вперше після століть неволі Україна набула дипломатичні зносини з рядом держав, обмінювалась консульськими представниками, вислала різні політичні місії і т.д.

2. Українські дипломати і працівники закордонного міністерства, хоч в багатьох випадках недосвідчені, без відповідної підготовки /що цілком оправдане історичними обставинами, в яких українська нація перебувала напередодні першої світової війни/, але з великим заплатом і якнайкращими бажаннями якнайбільше прислужитись українській справі, розпропагували українське питання і питання української самостійності так сильно, що його вже ніколи не перлі була заглушити жодна ворожа сила.

3. До позитивів слід зарахувати, що були випадки, коли в ім'я добра української справи, деякі представники українських партій в уряді, зрікалились своїх постів, коли було очевидно, що їхня присутність зможе перешкодити у веденні переговорів з чужинними чинниками. Такий приклад можна навести, коли в часі Директорії з уряду відтягнули своїх представників соціалістичні партії, в ім'я лише того, щоб добитись допомоги і визнання країнами Антанти.

- - - - -

В 1917 - 21 рр. Україна зробила великий експеримент і доказала, що вона є спроможна майже з нічого здригнути велику державу, відродити цілий ряд ділянок народного життя, бути гідним партнером в зустрічах з чужинним світом. Але її проба 1917-21 років показала, що державу є легше збудувати, як її втримати, що легше мати сто ворогів, як одного доброго приятеля, що співвідносини з зовнішнім світом підіграють одну, з найбільш рішальних, ролю в державному будівництві.

Знайомлячись з історією української дипломатії часів визвольних змагань ми в ній знаходимо джерело науки, джерело пізнання, що майбутній український дипломат і політик, державник-соборник повинен робити, а чого уникати, а про що повинен знати кожний українець.

Україна не хотіла від своїх сусідів і могутній великодержав чогось спеціального і чогось надзвичайного, вона хотіла лише того, що їй по праву належить. І коли добитись цього не вдалось нашим попередникам, коли чужинний світ не відгукнувся на їхні зусилля, а часом і благання, то нашим завданням є продовжити їхнє діло і наслідувати ті світлі сторінки історії нашої дипломатії, які гідні до наслідування, продовжування і завершення.

Ліда Чумак

---o-o-000o-o-o---

ВІЗНАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ ВЕЛИКОБРИТАНІЄЮ:
'подібне визнання дала Франція, - Зий Алянт США ніколи не визнавали УНР,

ПРЕДСТАВНИК ВЕЛИКОБРИТАНІЇ В УКРАЇНІ

Київ, січень 1918

Його Ексселенції

Панові Президентові Ради Міністрів

Української Народної Республіки

Київ.

Ваша Ексселенція,

Маю честь поінформувати Вас, що Уряд Його Величності Короля Великобританії найменував мене телеграфічно Представником Великобританії в Україні.

Мій Уряд надіслав мене приємним обов'язком zapewнити Вас о нашій добрій волі. Він є готовий всею своєю силою підпомогти Уряд України в його стремліннях встановити й втримати порядок й добру владу і стояти проти Центральних Держав, ворогів демократії й гуманності.

Із свого боку, Пана Президенте, я маю честь zapewнити Вас о моїм цілковитім відданню для реалізації наших спільних ідеалів.

Пікстон Берг, Представник Великобританії в Україні.

Використана Література І Джерела

1. І. Сак Мазепа "Україна в Огні І Бурі Революції 1917 - 1921", Прага 1924 р.
2. О. Шульгин "Початки Міністерства Закордонних Справ", "Український Самостійник", Грудень 1957 р.
3. Ген. Олександр Удовиченко "Україна у Візні За Державність", Вінніпег 1954 р.
4. М. Капустянський "Похід Українських Армій На Київ-Одесу", Мюнхен 1948.
5. Проф. Дмитро Дорошенко "Історія України 1917-1924", Ужгород - Нью-Йорк, 1930-1954 р.
6. "Східня Галичина На Миротій Конференції В Парижі", "Український Самостійник", пересень 1953 р.
7. "Український Легіон У ЗДА В 1918 р.", "Свобода" 10 січня 1956 р.
8. "Фатальна помилка західного Світу", "Народна Воля", січень 1956 р.
9. Роман Якимчук "Україна В Міжнародному Праві", Любен 1954 р. /по французьки/
10. "Енциклопедія Українознавства", видання НТШ.

-----00000-----

Держави, які або визнавали У.Н.Р., або із якими У.Н.Р. вдержувала дипломатичні зв'язки:

/ в дужках подано рік коли такі: навязано/

- | | |
|----------------------------|--------------------------------|
| 1. Австро-Угорщина /1918/ | 20. Литва /1918/ |
| 2. Аргентина /1921/ | 21. Голандія /1919/ |
| 3. Азербайджан /1918/ | 22. Норвегія /1919/ |
| 4. Бельгія /1919/ | 23. Німеччина /1918/ |
| 5. Білорусь /1918/ | 24. Мадярщина /1918/ |
| 6. Болгарія /1918/ | 25. Північний Кавказ /1919/ |
| 7. Велика Британія /1917/. | 26. Персія /Іран/ /1918/ |
| 8. Ватикан /1919/ | 27. Польща /1918/ |
| 9. Грузія /1918/ | 28. Румунія /1918/ |
| 10. Греція /1919/ | 29. Еспанія /1918/ |
| 11. Данія /1919/ | 30. Совецька Московщина /1917/ |
| 12. Донські Козаки /1918/ | 31. Сибір /1918/ |
| 13. Естонія /1919/ | 32. Туреччина /1918/ |
| 14. Фінляндія /1918/ | 33. Чехословаччина /1919/ |
| 15. Франція /1917/. | 34. Швеція /1919/ |
| 16. Італія /1919/ | 35. Швайцарія /1918/ |
| 17. Кубань /1918/ | |
| 18. Латвія /1920/ | |
| 19. Ліга Націй /1920/ | |

-x-x-xo000x-x-x-

З приходом двадцятого століття молодь України ступила великий крок вперед до здійснення бажань нації котрі 200 років тому були розбиті на полях Полтави. Здавалося що на тих кривавих побоевищах заснула мертвим сном надія народу на свідне життя і на державну незалежність. Згодом вона почала пробуджуватися від слова Котляревського, струн Кобзаря і молота Франка. Гасло піонерів нової душки підхопила молодь України. Молоде покоління круто обернулося в дорозі денационалізації і пішло національно-громадською дорогою освідмлення. Зрозумівши своє покликання, воно ступило на чільні місця національного життя українського народу. У відродженні кожного народу рішальними кадрами є люди молодої душки, нових висновів, замінення перестарілої ідеї новою, здоровою і непохитна віра у свої ідеали і переконання.

Так починалося 20-те століття. Наперекір старшому громадянству, яке було вже зжите з однієї сторони з російською державністю, а з другої з австро-угорською, стала молодь. В 1900р. молодий полтавець Микола Міхновський, перейнятий думкою нової доби, виспустив з гаслом окремішности України, виголошуючи на цю тему реферат. Гасло самостійної держави молодь приняла з великим ентузіазмом. Не гаючи часу, гурток однодумців, з Міхновським у проводі, заснував Революційну Українську Партію, РУП. Спонтанним гомоном відгукнулася Галичина рефератом Льонгіна Цегельського у Львові на публічному вічі українського студентства несучи те саме гасло "За створення Української Самостійної Держави". Молодий студент Дмитро Донцов кидає на 11-му всестудентському українському зїзді в липні 1913р. клич політичного сепаратизму укр. нації, та її мілітарне і політичне виховання. Для більшости громади по однім і по другім боці Збруча, клич Самостійна Україна видавався надто фантастичним. Та більш далекозорі уми розуміли що зближається час коли можна буде перевести бажані ідеї в дійсність. А молодь дальше докладала рук щоб вище спинатися до назначеної мети. У Львові друковано брошуру Миколи Міхновського під наголовком "Самостійна Україна", яка поширилася по всій Україні. В університетах закладалися студентські громади, змушуючи громадянство до свідомости, що ідея піднесена молодими належить до всіх. В той же час коли пролунав клич студентства творити самостійну українську державу, в карпатських горах несучи свій відгомін долинами Пруту і Черемоша залунали співи "січових" товариств. Це молодь у своїм великім життєвім захваті пізнавала рідну історію та своє національне походження. Згодом "Січі" доповнив ще Сокильський рух, який приготавляв духово і фізично молодь до страшної хуртовини яка нависла над краєм.

В момент найінтензивішого культурно-національного і політичного розвитку пролунали по цілім світі сурми, сповіщаючи першу світову війну. Світ зброївся до поединку, а на Україні популяризація ідеї самостійности та відновлення національної незалежности була сконкретизована у відчутті потреби власної мілітарної форми. Ціле десятиріччя перед світовою війною, це безпереривна завзята боротьба молоді Галичини за український університет. Бурхливі демонстрації, криваві розправи з польським студентством на університетах, карні судові процеси, протяглі голодівки в тюрмах

і нарешті смерть студента Адама Коцка, дали доказ бойового наставлення молоді, яка прагнула військової організації.

На Наддніпрянщині українське студентство з великим запалом бореться за українськість університетів. На Київському університеті петицію в справі катедри українознавства підписує 1.400 студентів. Студенти збирають тисячі підписів по Україні. Подібна боротьба ведеться і на Харківському і Одеському університетах. А коли царська російська влада не задовільняє винок українського студентства, тоді в кількох містах України зривається пам'ятники Петра Великого і Пушкіна. Гасла за самостійну укр. державу на початку століття повели згодом українську молодь Галичини у ряди Українських Січових Стрільців, а на Наддніпрянщині у формацію "Вільних Козаків", і заставили її українізувати і творити укр. армію.

Активність свою гімназійна молодь перед I-шою світовою війною покищо виявляла в таємних організаціях. Були це передовсім самосвітні гуртки, яких завданням було добувати якнайширше знання про Україну, що його не давала молоді чука і реакційна школа. Ці організації стояли в тіснім зв'язку зі студентами високих шкіл і пізніше випрдали себе, як цінні клітини національно громадського виховання молоді. Коли звернемо увагу на поодиноких членів цих кружків чи студентських активістів з перед першої світової війни то перед собою побачимо людей, які пізніше чином українському народові прислухились у Визвольних Змаганнях. Ось вони- Іван Чмода, основоположник українського мілітаристичного руху, згодом полковник Січових Стрільців. Євген Коновалець -командир Корпусу Січових Стрільців і організатор та провідник УВО-ОУН, Микола Залізник, перший Голова української студентської централі, згодом член Союзу Визволення України і посол української республіки до Фінляндії, Олександр Шульган, активний студентський діяч на Наддніпрянщині, згодом перший міністер закордонних справ України в добі Центральної Ради, Федір Черник, студент і організатор Пласту- герой Мотовилівки, Іван Лизанівський, галичанин, в 1913р. висланий на Наддніпрянщину творити протиросійський революційний рух.

З кругів молоді і студентства вийшла перша ініціатива і плян творення українських військових організацій. В середношкільних гуртках виховались та вирости ідейно майже всі пізніші визначні українські Січові Стрільці, які творили духовий зміст стрілецького хиття та надавали напрям його політичній думці і громадсько-моральні поставі.

Для плянної військово-виховної і організаційної праці основано у Львові студентську стрілецьку організацію, якою керував окружний комітет з Іваном Чмолом в проводі. До гуртка осіб що творили цю студентську стрілецьку групу належали студенти: Василь Геник, Омелян Кучерішка, Іван Чмола, Осип Навроцький, Іван Жила, Богдан Гнатевич, Василь Дзіковський, Роман Дашкевич, Степан і Ярослав Індишевські, Дутчак, Юліан Охримович, Осип Квас, Василь Кучабський і інші. Ця студентська організація була центром підготовки стрілецького руху у Львові. Вона влаштувала військові вправи та виховно-військові виклади, складала перші військові підручники та творила військову термінологію. ще одним з численних позитивних проявів праці цієї організації було видання першого українського військового ідеологічного і фахового журналу "Відгуки". Студенти по цілім краю з своєю невичерпною ідеєю стали основою Українського Січового Стрілецтва. Тоді коли пролунали кличі подій творити українське військо, багатотисячні лави гідно приготованої молоді

відгукнулися. Без особливої спонуки та агітації, ведені стихійною силою свого глибокого національного почуття, вирушила молодь щоб стати в обороні за право нації, щоб здійснити мрію, щоб піднести червону калину. Загально-національне представництво "Західної України"-Головна Українська Рада- об'єднала управи всіх укр. Стрілецьких організацій в Українському Бойовому Управу, яка стала головним органом формації УСС.

Як УСС сповнили свій обов'язок у Визвольних Змаганнях про те свідчить любов і глибока пошана яку вони здобули собі серед української спільноти. Вони- Лицарі Червоної Калини це справді квіт і зразок українського війська. Та чи не найвлучніше висловилося населення Києва словами свого щоденника "Україна" ч. 7, з середи 29 січня 1919р.:

"Коли прийшов час будувати державу, галичани віддали Україні не тільки свої сили, національну свідомість і європейське знання, а й життя. Галицькі Січові Стрільці - їх роля в українському відродженні неоцінима і перед іменами їх будуть схиляти голову всі українці."

З розвалом царської імперії, страшна сітка царського уряду була розірвана і край лишився на мент без влади. По всій Україні почалася стихійна розбудова національного життя. Повставали українські політичні партії які своєю програмою і членством готові були до служби батьківщині. Так як і перед кількома роками українська високо-шкільна молодь пірнула цілим своїм еством в працю для народу. Займали вони численні пости при уряді Центральної Ради. Вивязувались навіть з важливих обов'язків, як на примір студент Чечель, член делегації Укр. Національної Ради Петербурга в порозумінні з Ц. Радою виступив перед Тимчасовим Правительством з донаганням повернути Україні національні права які належать кожному народові. У всіх українських тогочасних партіях студенти працювали з правдивим запалом не щадячи сил і труда.

Партія Укр. соціалістів революціонерів, яка до свого членства зачисляла Проф. М. Грушевського була в певнім розумінні слова партією молодих людей, якщо брати під увагу її керуючі верхи. Проф. від партії складався із студентів перших курсів які не мали більше як 25 років. Один проф. Грушевський своїм поважним віком і сивою бородою творив різкий контраст до своїх юних партійних співробітників. Працею УПСР було створено Український Червоний Хрест для допомоги політичним в'язням.

Як і в УПСР так і в інших укр. партіях студентство брало живу участь в організуванні з'їздів і в переорганізуванні міських управ по цілій Україні. Саме проф. Грушевський голова Ц. Ради оточив себе молодими співробітниками. Від того часу молодь займається важливими справами Ц. Ради і поступово росте зрозуміння що Україна може іонувати власними силами.

Берестейські переговори і заключення миру дали доказ здібності української молоді навіть на міжнародному форумі. Молодь знова взялася до великого діла. Перебуваючи в виїмково тяжких обставинах і маючи своїми суперниками фахових, досвідчених дипломатів-вони виявляли незвичайну твердість і присутність духа. Своєю поведінкою та спокійною поставою укр. молоді дипломати здобували собі признання навіть у своїх противників, котрі у своїх записках раз у раз віддавали їм належну похвалу.

Молодь України мала велике поле до попису- всюди де треба було

вона виступала охоче докладаючи всіх зусиль щоби кожне почате діло скінчити якнайкраще. Але це не був кінець. Визвольні Змагання вимагали від укр. молоді багатобільше жертвенности та посвяти. Вона мусіла доказати що вона гідна бути співтворцем української держави. А тому що молодь була високо ідейна вона віддала народові свої труди, знання і любов. І пролунав поклик народу-молодь мала віддати життя за неї. Тут Україна також не завелася у своїй молоді, тисячі молодих людей поклали життя своє на жертвеннику нації.

З початком 1918р. молода держава знайшлася серед двох вогнів. Над столицею України нависло чорне марево ворога. Була лише одна думка в оборонців Києва- молодих студентів зі Студентського Куреня стримати червону армію Муравйова. В ночі 28 січня більшість юнаків в останнє оглядали свою столицю за яку вони себе добровільно жертвували. Це були останні відділи які відходили з Києва. Складалися вони з юнаків 2. Військової Школи які, щойно прибули з фронту, і на скору руку сформований Помічний Курінь Студентів під проводом сотника Омельченка. Цей курінь був зовсім не вишколений і призначений властиво до охоронної служби в Києві. Приблизно 500 ідейних до краю молодих людей з рішучим спокоєм на незагартованих лицах, вичікували ворога на станції Крути. І мимо волі виростає питання що може горстка невишколених юнаків вдіяти проти твердо заправлених в боях матросів які чисельно і силою в десятеро перевищували оборонців. Знаємо що літописець записав славою їх смерть. Знаємо, що гинули беззвучно, по геройськи, ті які ще замолоді були щоб героями бути. Не халь було їм молодости, не халь їхнього много на-дійного майбутнього. Величаву ватру любови і посвяти запалили Україні на крутянських полях. Була програна, так, але не цілком. Молоді погиблі воїни для цілої України дали приклад само-посвяти. Їхнє діло говорило сильним вимагаючим тоном - "Ми віддали все, а ви, ті що залишилися, чи ви підете нашими слідами".

Діло Крутянців осватила їхня кров - вони стримали ворога на так довго, щоби забезпечити евакуацію Ц. Ради, але не в тім їхній успіх. З їхньою смертю воскресла легенда Українського Юнака, воїна-самостійника, яка стала гордошам нації, а дороговказом для будучих молодечих поколінь. Легенда підкреслила святість Великих Визвольних Змагань, освячуючи почини державности своєю кров'ю. Велике діло поляглих воїнів Укр. Студентського Куреня промостило шлях Базарові, гордим лицарям УВО і ОУН, безстрашній УПА і тисячам невідомих укр. аїнців що за їхнім прикладом виїли жити і вми вмерти за Україну.

Тепер питання до нас - чи - ми - українська молодь на еміграції, гідні ступити на шлях назначений і започаткований Крутянцями? Чи ми будемо оправдані з наших діл перед лицем народу? Якщо ми візь- мемо собі за примір їхній ідеї, їхню жертву, то ми зможемо лише ділами доказати, що ми є гідні нащадки Укр. Тернопільців.

Револуція 1917р. і відродження укр. державности створити сприятливі умови для розвитку української науки. В дарозі до українізації шкільництва громадянство Києва і інших міст на Україні мусіло побороти великі труднощі. На місцях здійснювання українських шкіл, стрінулося з великим опором із сторони сильного російського елементу який все був ворожо настроєний до всього українського. Там де він не міг шкодити одверто, там виявляв завзяту пасивну резистенцію. Через так звані "батьківські комітети" російські, зросийщені і хидівські впливи старалися недопустити до творення укр. шкіл побоюючися примусової українізації. Ще більшою загрозою українізації шкільництва була нестача педагогічного персоналу і

викладачів підручників з укр. мови. Хоч серед укр. населення було навіть багато добрих укр. педагогів, в більшості вони покинули свою професію і все ціло віддалися політичній праці, а ті що залишилися на своїх постах, тих було замало щоб задовольнити ви ви-моги новозорганізованих, чисельних українських шкіл - як народніх так і середніх

Почати науку в укр. мові було дуже важко. В царській Росії укр. школі було дуже мало і доводилось починати все на ново: мето-дику шкільних плянів, програми і термінологію. Підручників в почат-ках зовсім не було і треба було все в найскоршому темпі укладати і видавати великими накладками. Найкраще в цей час стояла справа по університетах. Майже в кожному з трьох університетів на Україні були професори і доценти українці які могли почати викладати українознавство. Хоч з початком революції більшість студентів рішила що Україна більше їх потребує у вояцьких лавах і урядах, тому перестали студіювати, всіх таки згодом дійшло до зрівноваження наукової ситуації і навчання на університетах пішло нормальним шляхом.

Ц. Рада звернула близьку увагу на українізацію вищих шкіл зробивши в цьому напрямі певний плян і ухвалила його в березні 1918р. в Раді Міністерства Народної Освіти. Цей плян складався з сімох точок:

1. Заведення лектури укр. мови по всіх існуючих вищих школах на Україні, обовязкової для всіх слухачів, без чого не може бути виданий диплом.
2. Поширення катедр українознавство.
3. Розроблення строків і шляхів поступової українізації всіх вищих шкіл на Україні, відповідно до сил укр. вчених та можливости неукр. вченим вивчити укр. мову.
4. Систематична підготовка кадрів нових укр. вчених.
5. Вироблення сітки нових державних вищих шкіл на Україні по типу класичних університетів, з пере-творенням в першу чергу Укр. Нар. Університету в національний з державними правами і на державні кошти.
6. Відкриття сітки вищих шкіл на Україні: соціально-професійної і народного університету в Києві: класичного ун-тув Кам'янці, а також низки народніх в різних губерніяльних містах, в першу чергу в Харкові й Одесі.
7. Планомірне зібрання укр. вчених з-за кордону.

За гетьманату в Києві існував вже Укр. Нар. Університет створений за ініціативою товариства "Праця". До кінця жовтня 1918р. на університет записалося 1370 слухачів. Місяць по відкриттю Укр. Нар. Університету зложено в Києві ще Укр. Науково-Педаго-гічну Академію, яка мала за ціль підготовляти кадри учителів українознавства для середніх шкіл. 18. XII 1917. Ц. Рада надала Укр. Академії Мистецтва, заснованій 22. XI, статус державної установи з бюджетом 97,400 карбованців. Подібні високі школи повстали по всій революцією освободженій Україні. Крім Києва ще державний університет був зложений в Кам'янці Подільській. Історично-філологічний факультет відкрито в Полтаві. Дальше українізуючи навчання на Україні, по всіх старих високих школах відкрито катедри українознавства. Послідовною працею і неза-

перечною пожертвою укр. інтелігенції, зrealізовано хоч частинно
плани відродження укр. наукового життя.

Молодь як бачимо відіграє велику роль у історії кожного
народу. Коли ідеологічно сильна, вона готова до мозольної праці,
великих жертв беззастережної посвяти народові і стихійної лояль-
ності ідеї. Визвольні Змагання дали нагоду укр. молоді доказати
чином свої світлі прикмети і передати для грядущих поколінь святі
традиції переняті і збережені віками укр. молоддю аж до сьогодні.
Минуле нашого народу примушує нас перебрати його традиції як зміст
нашого життя для нації.

Постава укр. самостійника Міхновського, ідейного до краю
УСС, молодого міністра українського уряду, жертвенного юнака з під
Крутів чи студента Державного Київського Університету вимагає від
нас - студентської молоді на чужині корисної праці для нації, яка
вести до кращого майбутнього українського народу.

---- o O o ----

- ..." В основі української духовости лежить мужне й активне
сприйняття життя. Українську духову особистість визна-
чає теж виразний й сильний боєвий інстинкт. Войовничість
в українській свідомості творить невід'ємну рису й одну
з основ національного світогляду, яка давала народові
міць і певність себе на своєму історичному шляху. ...
- ..." Боєвий дух формує людину й народи. Родиться лицарська
етика й чесноти: відвага, мужність, товаришність, почу-
ття вищого обов'язку і чести. ...
- ..." Віднайшовши героїчний життєвий ідеал, нація не боїться
ніяких фізичних ударів. З почуттям вищого благословення
на чолі назавжди рішена на своєму шляху, в революції
народжена, сучасна Україна спокійним ликом зустрічає не-
году й бурі, знаючи, що вони розвіються а Вона буде. ...
- ..." Найвищим досягненням української націоналістичної
ідеології є її духовна суверенність. ...
- ..." Міт великого Роду жене націю вперед по історичному
шляху, що над ним світить Сонце провідної ідеї її свідомості,
- огненно сліпуче Сонце Слави, в боротьбі за яку
нація знаходить своє світове післанництво. ..."

Думки із різних Творів

О л е г а О Л Ї Ж И Ч А

---ooOoo---

О с я г и
УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

1917 року історичний процес самозаперечення внутрішніх суперечностей московської імперії наблизився до сприятливої точки й виявився у формі Революції.

Поневолена Московією Україна зразу вхопилась до Визволення: - найсвідоміші сини її стали до будови Української Держави.

Ми знаємо якою героїчною була оця борня. Ми знаємо як трагічно вона закінчилась. Сьогодні нас вражає неприродна диспропорція поміж свідомими українцями які героїчно будували храм Української Волі й більшістю широких народніх мас, які в своїй вражаючій національній несвідомості були, або байдужі до національного Здвигу, або були податливі на ворожу соціалістичну й комуністичну демагогію.

Я обмежую свій короткий нарис виключно до осягів Української Національної Революції, - тому оставляю аналізу всяких причин трагедії Визвольних Змагань. Роблю це із розмислом виходячи із історіософічних заłożeń, що історію народу: - в найвищих розвиткових напрямних формують Найвищі Розвоєві Ідеї, - які в часовому самостановленні нації є одинокими чинниками її самотності й розвоєвої питоменности. Отже абсолютними виразниками сутности нації. Коли нація самоусвідомлює собі їх, - коли вона розвиває ті найвищі свої Ідеї, - коли врешті вона дійснить їх свідомо як своє призначення, - а далі - на найвищому шаблі свого розвитку - несе їх осяги - як свою Всесвітню Місію - тоді вона дійсно розвивається й є сувереном й підметом історії. Коли однак народ не усвідомлює свої власні самотні Ідеали, коли він не дійснить своєї власної духовної питоменності, неслухаючи об'явленень втілень свого національного Духа: своїх кобзарів, мислителів, поетів, - не говорячи вже про вищий ступінь свого розвитку: про свідомість взнесення до висот несення своєї Всесвітньої Місії із своїх найвищих оригінальних цінностей для цілого людства, - тоді такий народ стає не сувереном історії не її підметом, - але... тереном її, предметом експериментування чужих йому ідей, чужих сильніших власним духом націй.-

Тому діяння національно свідомої частини української нації під час Української Національної Революції 1917рр. - має одинокое значення для дальшого самовизначення Українською й Нацією.-

Ця порівнянно мала горстка Лицарів Українських Визвольних Змагань до мільонних мас населення України не лише рішила дальшу історію України - наше сучасне - але й ствердила на історичній канві тенденцію розвитку Української Самотності.

Цікавим й zarazом найвизначнішим фактом є, що всі ті абсолютні-духові вартости, оті Найвищі Ідеали які були рушійною силою Української Національної Революції, - не були цілком новими у історії України.

Останній наш національний Зрив був ярким продовженням розвитку елементів Лицарської й Козацької Доби, - етапом дальшого вияву сутности й розвитку Ідеалів Минулого України, - дарма, що були штучні спроби прищеплення чужих брукових західних ідей .

Зогнівши й загально видається, що історія Української Національної Революції єлише одним актом збройної борні із сусідами ворогами, - а в першу чергу із новою формою московського імперіялізму, яким став комунізм.

Дійсно й загально це є борня за національну самостійність.

Основніша студія виявляє, що це не була лише звичайна збройна борня: в дійсности в огні Революції виявилися внутрішні потенціональні можливості української людини: великі конструктивні сили, що були здушені століттями поневолення. Вони зразу в умовинах короткотривалої свободи зачали прибирати питоменні розвиткові форми української самобутности. Як побачимо далі всякі спроби насадження чужих ідейних засад - кінчилились неуспіхом, - ~~неприносячи~~ крім шкоди нічого доброго для України.

Які це були питанні ідеї й ідеали, підходи до життя: національного, політичного, економічного, наукового, мистецького, релігійного, - й які їх вершинні самосутні осяги остає темою цього нарису.

Це буде лише коротенький синтетичний перегляд.

Безперечно потрібно основних, глибоких студій в тому напрямі.

- o - o - o -

Українська Національна Революція відслонила велику скалю вартостей Української Духовности й діями найкращих своїх синів в різних ділянках унагляднила тенденції розвитку Українського Духа.

Знаходяться серед наших істориків й публіцистів одиниці, які нарікають на оцю многовидність вияву українськості, - приписуючи їй... все лико України.

Однак в тому лише половина правди: самозрозуміле, що біологічні, насажені малою свідомістю відруки, звичайно є згубні. Однак загальна різноманітність - живучість різновиявів розвитку нації української, - це найбільша й найцінніша її сила. Саме многовидність форм самовияву нації - це її животворча живучість, - спосібність реагувати на різні проблеми буття. Ця живучість є запорукою всевічності нації української й снагою всеможливостей її розвитку. Лише люди із комплексами меншевартості можуть знецінювати оцю життєтворчу живучість нації.

Тому то витягаючи із тої многовидности виявів найкращі й найбільш питоменні осяги - ми зможемо зблизитися до упрагненої Синтези Українства, - отого все шуканого українською людиною самопізнання для її історичного самоствердження, для здійснення **Призначення України**.

Я перейду коротко до перегляду **Генеральних** Ідей які створили осяги Української Національної Революції 1917 - 20 РР., а то в ділянках:

1. **Ідеологічний**
2. **Політично** - дипломатичний
3. **Економічний**
4. **У Духовій Царині:** а то:
 - а/науці
 - б/літературі
 - в/мистецтві
 - г/релігійнім життю

5. **Військовий**

Вкінці прийду до висновків де зупинюсь на оцінці загальної тонації Визвольних Змагань: Святій Лицарськості Українського Героя із якої випливає величне, перманентне Призначення й Всесвітня Місія України.

- x - X - x -

- 48 -

1. Осяги в Ідеологічній Царині.

Найцікавішим питанням є, під якими ідеологічними окресленнями дійсnilась Українська Національна Революція.

В нашій історіографії й публіцистиці існує примітивне твердження й утотоження ідеологічного підложжя Революції й Визвольних Змагань із політичними партіями, які творили в таких чи інших комбінаціях такий чи інший Уряд України.

Таке твердження є історично неправдиве й хочу його коротко спростувати.

Цілі Визвольні Змагання й вся Революція не йшли під гаслами якоїсь одної партії.

Цілі Змагання йшли за встановлення Української Державности в першу міру. Героїчні Українські Збройні Сили: армії регулярні й повстанські не бились за якусь програму якоїсь партії. Це є загально відоме, однак саме це треба підчеркнути й кінців усвідомити.

Молитвою Революції був Шевченків Заповіт, який часто співано навколішки, - ідеологічною основою не були партійні програми, - але в міру росту свідомости національного самовизначення - ставали ними Універсали Уряду України. Саме за здійснення оцих Універсалів йшов увесь героїчний змаг Армії, Уряду, Політичних Партій. Ідеологія Універсалів, - особливо останнього, найвизначнішого, - Четвертого Універсалу Уряду Української Народньої Республіки 22 січня 1918 року голосила:

... Український Народе! Твоєю силою, волею, словом - утворилася на Українській Землі свободна Українська Народня Республіка. Здійснилась давня мрія Твоїх батьків, борців за волю й право робучого народу...
Від нині Українська Народня Республіка стає самостійною від нікого незалежною, вільною, суверенною Державою Українського Народу ...

Це були історичні слова, Ідеї, - за які жили й боролися плеяди Героїв Революції.

Розуміється до покликання здійснення мрії свідомого українства сотворено Уряд, який складався нормально, як в цілм світі водиться із представників різних партій.

Інша справа, що саме ті партії на скору руку творили свої ідеологічні основи на підставі "модних" тоді соціалістичних напрямків.

В умовах жакливої борні України, на дослівно всіх фронтах, не було часу тим нашим партіям робити глибокі націологічні студії для пристосування тих партійних програм до українського ґрунту. На це потрібно часу й відповідних обставин до глибоких студій, ідеологічних конференцій тощо. На це не було часу. Тому ми мусимо вибачити нашим батькам, які творили ті партії за всі їх недотягнення.

Оставляючи на боці критику помилок й оцінюючи лише осяги, - мусимо підчеркнути їхній жертвенний патріотизм, їхню революційну здібність розколисати інертні маси, й збудити до Чину легіони Героїв - Лицарів на службу Україні. Вони думали, що можна поборювати большевизм етичними способами, вони не вели український народ під кличами комуністичної "ідеології" зненависти типу: "всіх панів до одної ями", або "рабуї награвоване", вони не проповідували клясову зненависть московського типу. - Але вони боролись за встановлення правдивого демократичного ладу, який забезпечував би вільний розвиток всім індивідуальностям, втім й всім національним меншинам на території України.

Коли б були нормальні умовини, - вони напевно самі відкинули б всякі штучні соціалістичні блахмани, бо переконалися б що Дійсність України можуть творити лише самобутні Українські Ідеали.

Це була помилка, якої найбільше боявся Дух України Шевченко. Він перестерігав о цім:

... А ви претеся на чужину
шукати доброго добра,
Братерства братнього, найшли,
несли... несли з чужого поля
і в Україну принесли
великих слів, велику силу
та й більш нічого ...

Ця найбільша помилка не може вже більше повторитися. Дорогий досвід, який стільки коштував Україну - мусить бути використаний. Тоді він місто дальшого лиха принесе найбільшу користь.

Мусимо ствердити, що Українська Нація ще далі знаходиться в процесі самоусвідомлення, в процесі викристалізування своєї всеохопної Національної Ідеології. Процес важкий й довгий, повний проб й заблудів. Покищо лише він є уділом найсвідоміших, які в тім напрямі працювали.

1917 рік був першою лекцією. Лекцію кудю не йти в тім напрямі.

- 0 - 0 - 0 -

2. Політично-дипломатичні осяги.

А/ На внутрішньому відтинку:

Найвищим осягом Української Революції на внутрішньому відтинку було безперечно встановлення Української Державности актом ІV Універсалу й Актом З'єдинення, - за УНР, - та за гетьманської Держави: старання міністра закордонних справ гетьманського Уряду проф. Д. Дорошенка об'єднати всі українські етнографічні землі у соборній Державі. Ці намагання через німецьку й австрійську імперіялістичну політику не увінчалися успіхом. Однак був успіх в навізанні тісних братерських взаємин із Козаками Кубані й Дону.

Цим була історично зафіксована воля Української Нації до Соборности, незалежно від політичних, релігійних, чи інших переконань.

Далі дуже замітними фактами про український гуманізм на тлі кризової Революції є, що Уряд України забезпечив найширші свободи розвитку й самовияву так українській більшості як й всім національним меншинам. В урядовому кабінеті був спеціальний міністр н.пр. для жидівських справ. Як знаємо жидівський елемент на Україні був в більшості скомунізований й ворожий УНР. Захоплений ширим демократизмом Український Уряд видав навіть перші свої банкноти із написами у мовах всіх національних меншин. Все це свідчить, що Україна хотіла бути вільною державою вільних людей, - а не якимсь штудернацьким "мелтінг мілл". Дивне диво: нація поневолювана всіми сусідами не вдалась до ненависти, - але щиро і щиро признала засаду вільного національного самовизначення в своїй хаті, - того права, яке не лише її вороги, - але цілий т.зв. вільний світ заперечував їй! Оця українська розв'язка національного питання є одним із величних взлетів Українського Духа, який визнає кожну націю як основний підмет розвитку людства.

Зрозуміймо, що цим Україна стала на найвищій висоті із всіх націй світу. Цим практично виперидила не лише Америку, із її анемічними теоретичними Точками Вілсона, - але й цілий світ!

Це є дуже цінне ствердження правдоносности Українського Духа: звичайно нація, яка була поневолювана любить віддячуватися поневолюванням других, як відплатою. Український Народ доказав свою високоморальність в міжнародніх зносинах й тим підніс себе до висот Захисника Волі.

Б/ на зовнішньому відтинку:

Через ряд політичних актів Україна поставила себе рівнорядним партнером вільних народів. Це були осяги патріотичної здебільша молоді, без фахової дипломатичної освіти й практики. Пригадаймо Бересть Литовський. Це свідчить о непересічних здібностях нашого народу. Коби йому тільки волі для свободного розвитку, - то чуда доказати може! Основна сила: віра й сила Власної Правди.

Однак неуспіхи: спеціально на вирішальній міжнародній Мировій Конференції в Парижі мусимо приписати не за програму наших дипломатів, але опортунізові Заходу: його сумління було глухе на вазиви Уряду УНР: сорок років тому, так як ще й нині Захід був ідейно індефінитний й руководився у політиці не етичними ідейними засадами, але виключно егоїстичними інтересами. Через це Точки през. Вільсона здеградували себе і стали безвартісною паперовою заявою подібною до заяви про національне самовизначення "вплоть до відділення"... Леніна!

Не Україна - але Захід зазнав тоді перший раз своєї поразки!

Уряд УНР гордо виніс прапори несканітулювавши перед ворогом!

Із того часу - цілих 40 років - знаходиться українська нація - одинока у світі, - так, як й була нею Перша - у відкритій борні із людоненависницьким комунізмом. Захід рішився тоді перший раз на смертоносну коєзистенцію із об'єктивним злом!

Розцінюючи історіософічну вартість цих політичних й дипломатичних акцій України мусимо стердити їх непроминаючу вс часову актуальність і вселюдське значення: це був перший активний спротив залегалізуванню об'єктивного міжнародного зла, що прибрав форму глобального комуністичного руху. Цим спротивом Україна поставила себе Духовим Провідником у всесвітньому масштабі. Українська нація ствердила тоді словом й зброєю, що жодної коєзистенції із об'єктивним злом бути не може. Відносини між народами мусять творитися лише на базі моральності із пошануванням волі самовизначення кожної нації. Не інтерес, але Правда мають стати рушійними силами політики.

Цілих сорок років Захід не розуміє повністю голосу України!

Засадами його далі ще є прастарі ідеї, вже віджиті, - збереження власного інтересу, ідейна індефінитність, опортунізм.

Корея, Вєтнам, Мадярщина й Тибет - так само нині не зворушують сумління політиків й дипломатів! ... Так само як сорок років тому наша Україна!

Лише одиниці свідомі того.

Лише одиниці може розуміють розпач сороклітнього катування України! Може й співчують... А то треба активного Чину.

Багато, багато, треба їм навчитись від України!

- х - X - х -

III. Господарсько - Економічні Осяги.

Господарство України в нових умовах зачало укладатись на своєрідних основах. Український народ: селяни, робітники, інтелегенція, - хоча були баламучені соціалістичними й ще більше комуністичними дурисвітами, - то однак у розв'язці економічно-господарських проблем руководились традиційними засадами, еволюційного розвитку, - а не наглих скоків. Саме розвиток українського господарства й економіки свідчить о приматі Національних Ідеалів над матеріальним зиском. Шушу тому, підчеркнути, що загально Українська Революція була національною, - а не соціальною, як у Московії.

Прекрасно розвинулась у дуже короткому часі свободи кооперація, що своєю сіткою охопила майже цілу Україну. Їона зайнялась роздобуттям справедливим розподілом австрій прицілком поміркованих, як на революційні часи ціни, виключаючи ширшу спекуляцію.

Через це українська валюта була відносно дуже добре стабілізована. Народ приймав й вживав рідні гроші. Українська валюта була в міжнародному обміні довгий час.

Трудові Спілки були заразом меценатами національного ренесансу: вони фондували шкільні устаткування й своїм коштом друкували, навіть за границею різні українські книжки, в тім шкільні підручники.

Уряд УНР після довгих дискусій в тодішньому парламенті готовився до перших земельних реформ.

Однак їх не вдалось здійснити через постійну війну на всі fronti.

Самозрозуміле, що коли б були сприятливі для парламентарної праці умовини, Україна розв'язала б всі господарські проблеми. Коли були спроби т.зв. соціалізації, то це були радше намагання націоналізації народніх дібр, відбору їх від експлуататорів чужинців, здебільша московських вельмож, - й повернення їх законному властителеві - українському господареві, селянинові.

Не диво, що біла, так й червона Москва того перестрашилась. Без Українського Хліба не бути їй.

-o--o--o-

IV. Осяги в ділянках науки, релігії, літератури, мистецтва.

Стара римська приповідка, що музи мовчать підчас воєн не мала ґрунту на Україні.

Противно: українські музи підчас Революції доперва розгорнули свої крила й могли вільно заговорити.

а/ наука. Поєднання національної пам'яті нації й біжучої історії знайшло своє втілення в виборі найбільшого українського вченого - історика проф. М. Грушевського на першого Президента Української Республіки. Що правда професор перервав свою монументальну працю, бо віддався на час революції політиці. Однак створена Всеукраїнської Академія Наук зачала ставити основи для розвитку вільної української науки, гуртуючи всіх найповажніших українських вчених. Повстали в тих бурхливих часах перші українські університети в Києві й Кам'янці Подільському. Україна покрилась мережею рідних шкіл. Всюди вводжувалося іноземство. Однак це не тривало довго. Наступила трагедія.

Більшість вчених подалась на скитальщину, не корячись Борогові, розбрилась по світі голосити Правду України.

Групи наших вчених й науковців заклали на скитальщині Український Вільний Університет, Український Технічно Господарський Інститут, Високу Економічну Школу, Педагогічний Інститут й інші які в вільних країнах Заходу виховали плеяди нової української інтелігенції, фахівців й керівників та будівничих сучасної України.

Про роль Української Науки може найкраще посвідчити факт, що із першої української гімназії ім. Кирило-Методіївського Брацтва вийшли героїчні Лицарі Крут. Це заслуга рідної науки, - вона виховала й все вірно виховує вірних синів й доцьок України.

б/ релігія. кожний Уряд України гарантував повну свободу віровизнань. Проте Уряд УНР не міг бути байдужим до православної більшості. Православна церква була тотально обмосковлена. Тому Уряд сприяв українізації православної церкви. В найтяжчі хвили існування Республіки в Кам'янець Подільський період, - дуже багато зроблено в справі українізації православної церкви.

інізації Української Православної Церкви. В ті часи дано ідейні основи для створення Української Православної Автокефальної Церкви, яка під проводом митр. В. Липківського перейшла хресну дорогу аж доки ворог її цілковито не знищив. Її ідеї не знищив - вона знов відродилась.

В Галичині Українська Католицька Церква зазнала ударів під час московської окупації. Князя Церкви Митрополита графа А.Шептицького було вивезено в глуб Московії. Але під час революції він повернувся й від його мучеництва Церква тільки піднеслась. Українська Католицька Церква під мудрим наглядом митр. А.Шептицького була твердинею українськості, й виховувала нарід в національній душі, чим причинилась дуже до національної свідомості галичан й їх державницького ставання.

в/ Література. Найбуйніший розвиток в відродженні українства виявився в новій українській літературі. Співцем Революції став поет Олександр Олесь, що високомистецьким словом віддавав снагу Бизвольних Днів Революції.

Під час Революції зачало свою літературну діяльність багато письменників й поетів: Тичина написав прекрасні "Соняшні Кларнети", революція натхнула, Рильського, Маланюка, Сосюру й багато інших.

Вони або тоді, або під враженням Революції сотворили нові перли української літератури. Перелічувати їх або оцінювати в тім короткім нарисі - значилоб або порушити диспропорцію проблем того нарису, або писати окремий. Тому загально: момент свободи для творчості й нахнення Відродження Нації увічнілись саме в поезії. Це Краса й Правда Українська зафіксована в вічність, закута в живе Слово!

г/ Мистецтво. В мистецтві: образотворчій, хоровій й інших українській Геній втілений в мистцях дав вияви високомистецьких осягів на висоті вселюдських вартостей. Н.Пр. у графіці Юрій Нарбут дав незрівнянний в світі під мистецьким оглядом проєкти українських банкетів, які до нині мають дуже високу оцінку фахівців. Отже мистецтво не було лише для мистецтва, але репрезентувало культуру України й тим несло місію України. Цікаве, що власне майже разом із повстанням самостійної УНР повстала Всеукраїнська Академія Мистецтв, якої катедри обсадили так визначні мистці, як Бойчук, Нарбут, Кричевський, Бурачек, Жук, Маневич, Мурашко й інші. Їхні осяги поставили Українське мистецтво на висотах всесвітнього.

До високого осягу української культури треба зачислити й згадати турне по європейських столицях Республіканської Української Капелі Кошиця. Цей хор об'їздив Європу, всюди голосячи, незвичайну тонкість й велику скальовідчужань української пісні, здобуваючи тим приятелів для України.

---х-хОх-х---

у. Осяги Українських Збройних сил.

Найвеличавішою сторінкою Української Національної Революції є сама збройна боротьба Української Нації.

Самозрозумілим фактом є, що зовнішньо беручи - Українські Збройні Сили не осягнули своєї мети. Отже зовнішньо беручи, - не годен говорити про зовнішні успіхи. Правда Наші Армії вигравали поодинокі бої чи кампанії, виявили вершок хоробрости, посвятили й нечувану в історії лицарської Жертви Цілоспалення свого життя на жертівнику Нації, - несплямивши ані в однім випадку Прапору. Однак цим зусиллям не вдалось осягнути Великої Мети. Отже позірнова жко зрозуміти в чім

реальний осяг. Саме коли вживаємо слово "реальний" воно має змісл очеркнення певних зматеріялізованих форм. Кожна форма однак є висловом внутрішнього, духового, - отже нематеріального, - ідеального змісту. Отже Ідея є одинокою сутністю зматеріялізованого, - кожної форми.

Саме Український Зрив, у всіх його поосібних видах, в різних згаданих повище ділянках, - був висловом Глибокого Змісту - Ідейного, отже матеріалізацією Українських Ідеалів. Сам Збройний Чин в собі, був маніфестом Української Вслі Самостановлення своєї саомбутности. Збройний Чин був Волею Нації здійснити свої Ідеали. Отже коли говоримо про осяги Збройних Змагань треба оцінити: так Ідеї як й Акт їх Дійснення. Вони становлять нерозривну Єдність. Осібним питанням останеться реалізація тих Ідей в часі й просторі історії, шляхом тих чи інших маневрувань, які є виключно залежні від технічного їх переведення в життя: фізичної сили, стратегії й т.п. знання й техніки, та розуміється часу.-

Цим Ідейним Змістом Визвольної Борні є Свята Лицарська Борня за Правду. Тому історія Української Національної Революції це один вибух Святої Лицарськості в всіх його прикметах: патріотизму, посвяти, жертвенности, обов'язку й всевірности Батьківщині всіми своїми здібностями, цілим своїм життям й навіть мученичим відданням його за дійснення Ідеалів Нації.-

Ця власне свята героїчна Лицарськість - це основна тонація цілої історії України. Вона характеристична оцю чисто українською прикметою не коєгзистенції із об'єктивним злом, - а безкомпромісовою борнею із кожним видом неправди, - всіми засобами, цілим своїм життям.

Тому Борня України - це борня за нове людство.

Людство, яке житиме Правдою й для Правди, а не для егоїстичних інтересів!

Борня України це борня за нове людство, в якому кожна нація мотиме свобідно розвивати свою Саомбутність!

Ця борня зачалась тому 40 років, а не скінчилась. Процес триває далі. Зроджений в тім часі Український Націоналізм шукає шляхів розв'язки всіх питань наболілого людства. Помимо внутрішньої кризи Український Націоналізм могутніє й стає цілком новою всесвітньою силою, Зроджений із полум'я Української Національної Революції - він сьогодні вже очолює всі поневолені нації.

Героїчні, легендарні Лицарі Української Повстанської Армії одинокі в цілім світі, із поміж всіх націй світу, тримають фронт проти об'єктивного зла вдержуючи тим честь цілого людства. Без огляду на політичні методи здобуття Самостійної Української Держави, - всі українці стоять на тій першій фронтовій лінії оборони людства.

Сорок Років стоїть Нація Українська в Авангарді вселюдських сил Правди, Правопорядку, Законности.

Ця борня не пішла на марне: найсвідоміші одиниці різних націй зачинають розуміти призначення й Всесвітню Місію України.

Світ потребує України.

Тому нашим українським завданням кожночасно мусить бути несення Української Правди.

Кожна українська людина є незаступимою цінністю. Тому не може мати місця дезерція із українського національного фронту. Розуміється годі нам судити важкі маневрування українців на рідних землях. Вони знаходяться в жахливих умовах. Коли там не може бути мови про національно свідому працю, - то фізичне збереження субстрату нації буде їх найважливішим завданням. Всі потягнення в тому напрямі можуть бути виправдані. Борог, що рішився на фізичну екстермінацію України, - може бути Нею неутралізований всіми засобами й вони будуть моральні.

Однак і інші проблеми стоять перед українцями на еміграції.

Наша еміграція, яка розмістилась по вільних країнах світу має найбільшу цінність, якої не має батьківщина: свободу вільного національного розвитку. Ця свобода мусить бути повністю використана для добра України. Мусять бути творені в умовах свободи нові національні вартості. Процес самоусвідомлення мусить бути доосновний. Ми маємо своїх вчених й інших діячів нашої культури, яких знання мусить бути не лише перобране але й збагачене новим поступом. В тому напрямі мусять зайти кардинальні зміни. Наша еміграція не може стати виключно заробітковою, виключно егоїстичною. Світлі традиції мусять розбудити Духа Жерти, Посвяти, Національного Українського Самостановлення.

Тому всякі спроби денационалізації на користь ворогів чи-приятелів мусять бути осуджені. Коли ми хочемо бути корисні для країн нашого поселення, - то тільки будучи свідомими українцями, а не якимись штучними н.пр. "американцями українського походження". Де хто чув в старому світі про "поляка українського походження" ... в першій генерації, так, як це діється тут в країні найбільшій в світі свободи! Це не є простий сервілізм, чи опортунізм, хто матір свою забуває й ніким не силований відрекається своєї нації приймаючи національність приятеля! /не говорю про неприятели! / На жаль жак огортає, коли це діється саме тут в Америці. Й хочуть ще щоб з ними числилися! Й облудливо заявляють, перед українцями, що розпинаються за Україну, а перед Американцями, й своїми сервілістами, величають себе вже лише, ... що вони тільки ... українського походження! Це не значить, що ми маємо бути не лояльні до Америки. Наші друзі вже засвідчили свою не то лояльність, але й спільність борні в рядах американської Армії на побосвищах Кореї! Ми це робимо не лише із вдячності до Америки за гарантовану їм свободу духового й національного розвитку, - але й із свідомості спільних інтересів, спільної борні із спільним всюдським ворогом. Тому поодинокі спроби денационалізації повищого типу мусять бути рішуче осуджені, незалежно хто б їх обороняв. Український Народ є настільки здоровий, що йому в масі це не загрожує. Доказом цього є буйний розвиток його культурно-суспільного життя в умовах свободи. Й зробив короткий випад під адресу перевертнів /так малої кількості/ лише тому щоб заздалегідь перестерегти Вас перед ними, й щоб не міг ніхто накидувати нам такого "імени" в Сороліття Величнього Чину наших Батьків, друзів студентів лицарів Крут.

Своєю гідною поставою мусимо доказати, що ми гідні їх наслідники!

Що ми розуміємо, що бути Українцем - значить бути Святим Лицарем Правди! Що Українська Держава, за яку вони бились існує в наших душах, й не залежно від країн нашого поселення ми живемо Нею й для Неї!

Наше вірую:

"... Героїчна доба, в передовій стежці якої знайшлася, завдяки глибині свого переродження Україна, - гряде!

Чуємо її непереможний, могутній хід. Бачимо весь безмір простору, що відкривається людині героїчної духовості. Через свою експонованість проти найбільш активної цитаделі старого матеріалістичного світу - Московії, Україна стягає на себе головну боротьбу за новий світ і з повноти напруження цієї боротьби черпає свою духову міць і своє провідництво..."

/ Олег Ольжич : "В Авангарді Героїчної Доби" /

Відсвятковуючи сьогодні Річницю Національного Зриву, усвідомімо собі наше призначення й із найбільшим висilenням здійснюймо многогранну Правду України, якої так потребує людство, - здійснюймо Всесвітню Місію Правдоносного Українського Духа !

Слава Україні !

Теодосій Онуферко

Осінь 1958 року.

Від Управи УСГФ :

Управа Української Студентської Громади у Філадельфії в імені
всього українського студентства Філадельфії висловлює оцим свою
щирю подяку другові Теодосієві Снуферкові за його жертвенну і без-
корисну працю, яка уможливила появу цього збірника.

Управа УСГФ рівнож є вдячна п. проф. Д-рові Юрієві Мачукові та слідуєчим студенткам і студентам: Христі Лужницькій, Лідії Сковчиляс, Оксані Струк, Михайлові Комановському, Богданові Куропасеві, -та Олегові Галанові, - як й учням середньої школи: Анні Гасюк, Романові Куропасеві й Андрієві Процюкові.

Рівночасно Управа УСГФ почувається до такого самого милого обов'язку зложити належну подяку Редакції й Адміністрації щоденника "Америка" а особливо п. Ігнатові Білінському за фундацію обкладинки для цього збірника.

ЗА Управу
Української Студентської Громади у Філадельфії:

Аврелія Марта Середа
Секретар

Богдан Гасюк
Голова

-X-X-XXX-X-X-X-

Від Редакції й Видавництва:

Редакція й Видавництво цього Збірника Доповідей виголошених ідейним студентством, для таких самих своїх товаришів із огляду на це, що Управл. УСГФ не вимінила ключової особи без якої організаційних здібностей й небувало жертвенної праці,-

впідання цього збірника було б дуже утруднене, робить це на тому місці складаючи найвище признание за ідейну жертвенну працю Голові УСГФ Богданові Гасюкові.

-0-0-0-000-0-0-0-

Виходить на правах рукопису. Передрук дозволяється лише за поном поданням джерела й домовленням із Українською Студентською Громадою у Філадельфії, США.

